

Faktagrunnlag til

Forslag til kommuneplanens samfunnsdel
med arealstrategier 2022-2032

Forord

I 2020 utarbeidet Fauske kommune en folkehelseoversikt. Denne oversikten ble benyttet som kunnskapsgrunnlag i arbeidet med kommunal planstrategi 2020-2023 og planprogram for kommuneplanens samfunnsdel, og benyttet videre inn i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel.

Oversiktsdokumentet *Folkehelsa i Fauske 2020* gir en oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i Fauske kommune. Oversikten danner grunnlag for å peke ut hovedutfordringer knyttet til folkehelsa i Fauske, slik at planleggere og beslutningstakere kan rette innsatsen mot områder der behovet er størst. Dette gjør oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer til grunnsteinen i det systematiske folkehelsearbeidet.

Dette faktagrunnlaget søker å komplettere og utfylle de deler folkehelseoversikten ikke dekker, og bringer fram ny informasjon som er ferdigstilt etter 2020. Folkehelseoversikten dekker følgende områder:

- Befolkning (befolkningssammensetning, innvandring, eldre, levealder, befolkningsframskrivninger m.m.)
- Oppvekst og levekår (inntekt, fattigdom, arbeidsdeltakelse, boliger, samferdsel og kommunikasjon)
- Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø (drikkevann, støy, forurensning, sosialt miljø, sosial støtte m.m.)
- Skader og ulykker (personskader, trafikkskader m.m.)
- Helserelatert atferd (fysisk aktivitet, koshold, ernæring, alkohol og rusmidler m.m.)
- Heletilstand (sykdommer, tannhelse, legemiddelbruk, psykiske sykdommer, sykefravær m.m.)

Faktagrunnlaget til kommuneplanens samfunnsdel (dette dokument) må derfor sees i sammenheng med folkehelseoversikten «*Folkehelsa i Fauske 2020*». Dokumentet i sin helhet kan leses på kommunens hjemmeside: <https://www.fauske.kommune.no/hvordan-staar-det-til-hos-oss.519449.no.html>

Dette faktagrunnlag søker å gi et oversiktsbilde over nå-situasjonen i Fauske kommune. Det eksisterer flere ulike bakgrunnsdokumenter som i større grad går inn i detaljer. Her viser vi til planer, rapporter og annet materiell. Kommuneorganisasjonen innhar og erfaringsbasert kunnskap som nedfelles i ulike deler av kommunens planverk og rapporteringer.

Faktagrunnlaget er ikke en fullstendig presentasjon av alle deler av kommunens befolkning, næringsutvikling, utfordringer eller muligheter, men søker å få fram viktige hovedtrekk – og komplettere folkehelseoversikten *Folkehelsa 2020*.

Sentrale kilder i utarbeiding av faktagrunnlag for kommuneplanens samfunnsdel:

- Folkehelsa 2020
- Folkehelseprofil 2021 for Fauske kommune
- Lokale tiltaksstrategier for miljø- og næringstiltak i landbruket 2021-2024 for Fauske kommune
- Målsettinger for hjorteviltbestanden i Fauske kommune 2021-2024
- Innvandring i Fauske kommune – faktagrunnlag
- Årsbudsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024
- Distriktsplan for Balvatn reinbeitedistrikt
- Distriktsplan for Duokta reinbeitedistrikt

Innhold

Forord	2
1. Folkehelsa i Fauske 2020	5
1.1 Utfordringer og muligheter	6
1.2 Prioriterte folkehelseområder for planperioden	8
1.2.1 Prioriteringsområde 1 – Utjevning av sosial ulikhet i helse	8
1.2.2 Prioriteringsområde 2 - Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv	9
1.3 Hvordan arbeide videre med helseoversikten?	11
1.4 Folkehelseprofilen 2021	11
2. Befolkningsutvikling i Fauske kommune	13
2.1 Historisk befolkningutvikling fram mot 2020	13
2.1.1 Befolkningsendring i ti-årsintervaller i perioden 1990-2020	13
2.1.2 Perioden 2006-2020	13
2.1.3 Befolkningsutvikling etter kjønn 2010-2020	13
2.1.4 Fødselsoverskudd/-underskudd	14
2.1.5 Innenlands flytting	14
2.2 Befolkningsprognoser fram mot 2040	14
2.3 Forventet levealder og dødsfall i befolkningen	15
2.4 Eldre	16
2.5 Mangfold - innvandring og flyktninger	16
2.5.1 Sammensetning av befolkning i Fauske kommune	17
2.5.2 Aldersgruppe og kjønn	18
2.5.3 Innvandringsbakgrunn og kjønn	18
2.5.4 Opprinnelse og land	19
2.5.5 Vedtak, anmodning og faktisk bosetting	20
2.5.6 Vurderinger knyttet til befolkning og bosted	20
2.6 Unge i etableringsfasen	20
2.7 Deltakelse i arbeidslivet	21
2.8 Arbeidsledighet hos befolkningen	22
2.8.1 Arbeidsledighet hos flyktninger	23
2.9 Uføregrad	24
2.10inntekt i befolkningen	24
2.10.1 Lavinntekt og barnefattigdom	25
3. Kommunens økonomi	28
3.1 Kommunal økonomisk bærekraft (KØB)	29
3.2 Omstillingsprosjekt	30
4. Næringsutvikling i Fauske kommune	30
4.1 Reindrift	30
4.1.1 Duokta reinbeitedistrikt	30
4.1.2 Balvatn reinbeitedistrikt	31
4.2 Jordbruksforholdene i kommunen	32
4.2.1 Jordressursene	32

4.2.2 Aktiviteten i jordbruket	33
4.2.3 Miljømessige og klimatiske utfordringer	34
4.2.4 Klima og vær	34
4.2.5 Gjengroing	35
4.2.6 Tilgjengelighet og opplevelseskvalitet	35
4.2.7 Registering av verdier	35
4.2.8 Andre viktige forhold	35
4.3 Skogbruk	36
4.3.1 Aktiviteten i skogbruket	37
4.3.2 Skogbruket og miljøverdier	39
4.4 Hjortevilt i kommunen	40
4.4.1 Hjortevilt som næring	40
4.4.2 Kunnskap og forvaltning	41

1. Folkehelsa i Fauske 2020

Dokumentet i sin helhet kan leses på kommunens hjemmeside:

<https://www.fauske.kommune.no/hvordan-staar-det-til-hos-oss.519449.no.html>

Folkehelseloven med tilhørende forskrift, stiller krav til at kommuner og fylkeskommuner skal ha nødvendig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, og over positive og negative faktorer som kan virke inn på denne. Loven setter som krav at oversikten inngår som grunnlag for planstrategien ved fastsetting av mål og strategier. Informasjonen som framkommer må tolkes i lys av annen kunnskap om lokale forhold. Helseoversikten skal være et kunnskapsgrunnlag som utvikles løpende. Ny kunnskap, utvikling av helhetsforståelse og løpende diskusjoner vil endre dokumentet over tid. Forskrift om oversikt over folkehelsen, § 3, setter krav til oversiktens innhold. Tilgangen til relevant kunnskap om Fauske påvirker også utvalget av data. Bærekraftig utvikling er et overordnet mål for samfunnsutviklingen både lokalt, nasjonalt og globalt. For å nå dette målet er et effektivt folkehelsearbeid en av forutsetningene. Befolkningens helse og livskvalitet, og en rettferdig fordeling av denne, er avgjørende for bærekraften i et samfunn. Helse er mer enn fravær av sykdom og plager. Det handler om å mestre livet sitt med de mulighetene og begrensningene som finnes. Det å oppleve livet som meningsfullt, ha noen som står en nær og å tilhøre et fellesskap er viktig i et folkehelseperspektiv.

1.1 utfordringer og muligheter

Gjennom arbeidet med helseoversikten er disse utfordringer og muligheter i kommunen kartlagt:

1.1.1.1 Kapittel 1 Befolkning

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Om femten år blir det flere eldre enn barn og unge i Norge. Det betyr at forsørgerbyrden for eldre (65 år eller mer) blir større enn forsørgerbyrden for barn og unge (0-19 år). • Befolkningssammensetningen vil virke sterkt inn på hvordan boligmarkedet utvikler seg. Flere eldre kan føre til press på leilighetsutbygging og nedgang i behovet for eneboliger. • Befolkningssammensetningen legger press på dimensjonering av tjenester. Riktig antall barnehageplasser, skoleplasser og helse og omsorgstjenester er viktige elementer. • SSBs befolkningsframskrivninger samsvarer i liten grad med mål om økt befolkningsvekst.	• At folk blir eldre er en ønsket utvikling, og et resultat av vellykket velferdspolitikken over mange år. Seniorkraften må være en del av løsningen i framtidens lokalsamfunn. • Nye teknologiske løsninger kan bidra til at flere eldre kan klare seg lenger i eget hjem. • Nærheten til Bodø kan ha i seg betydelige fordeler for Fauske-samfunnet. • Offentlig, privat og frivillig sektor har potensielt god tilgang på kompetanse og menneskelige ressurser

1.1.1.2 Kapittel 2 Oppvekst og levekår

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Økende sosial ulikhet • Økende andel unge med psykiske symptomer og lidelser • Unge opplever lokalmiljøet lite attraktivt • Økende grad av overvekt og fedme med påfølgende risiko for sykdom	• Godt fokus på mestring og livskvalitet • Videreutvikling av helhetlige tjenester • Gjennomgående og systematisk vurdering av helsemessige konsekvenser i beslutninger • Helhetlig regional planlegging som fremmer bærekraftig lokal samfunnsutvikling • Gode miljø med sunne, tilgjengelige og naturgitte rammer for aktivitet

1.1.1.3 Kapittel 3 Fysisk, biologisk, kjemisk og sosialt miljø

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Tungtrafikk i sentrum • Ungdom er lite fornøyd med lokalmiljøet • Få friluftsområder tilrettelagt for personer med funksjonsnedsettelse • Opplevd ensomhet • Graden av trivsel i nærmiljøet er lavere blant både ungdommer og de voksne innbyggerne enn blant den øvrige befolkningen i Nordland • Noe lav valgdeltakelse	• Godt drikkevann og god drikkevannsforsyning • Ny E6-prosjektet • Økt fokus på helhetlig samfunnsutvikling • Gode nærmiljøanlegg • Økt foreldrestøtte-satsing • Samlokalisering av støttetjenester • Opplevelse av sosial støtte er god blant innbyggere 18+

1.1.1.4 Kapittel 4 Skader og ulykker

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Økende antall hoftebrudd • Stor andel av tungtransport i tett befolkede områder utgjør høy risiko for alvorlige ulykker	• Kvalifisering som trafikkssikker kommune • Fokus på aldersvennlige lokalsamfunn • Bruke by- og stedsutvikling som virkemiddel for å forebygge skade samt fremme helse • Styrke sentrum som utviklingsområde og arena for innbyggere i alle aldersgrupper.

1.1.1.5 Kapittel 5 Helserelatert atferd

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Ungdommens opplevelse av egen helse • Bare en av tre videregående elever spiser frukt og grønt hver dag, og en god del får sjelden i seg slike matvarer. • Bruken av alkohol øker kraftig i løpet av videregående	• Gode aktivitetsmuligheter • Aktive ungdommer • Helsefremmende barnehager og skoler • Tverrfaglig samarbeid • Matpakke-kultur • Barnehagene har god kunnskap om kosthold og helsefremming

• Ungdommens bruk av andre rusmidler skiller seg ikke ut fra fylkes-/landsgjennomsnitt	• Eldrerådet, rådet for funksjonshemmede og ungdomsråd kan bidra til å løfte fram aktuelle problemstillinger på vegne av sine målgrupper
--	--

1.1.1.6 Kapittel 6 Helsetilstand

UTFORDRINGER	STYRKER/MULIGHETER
• Datagrunnlaget viser at Fauske ligger signifikant dårligere an enn resten av landet når det kommer til ○ for hjerte-/karsykdom ○ muskel- og skjelettplager ○ psykiske symptomer/lidelser for aldersgruppen 15-29 år • I forhold til KOLS og astma ligger Fauske noe høyere i forhold til resten av fylket og landet • Bruken av midler ved psykiske lidelser, inkludert ADHD- midler, utmerker seg i negativ retning • Fauske er over snittet i Nordland på legemeldt sykefravær, og blant de 10 kommunene i fylket med høyest sykefravær	• Innbyggernes opplevelse av sosial støtte • Innbyggere føler seg trygge • Eldre som aktive innbyggere og samfunnsressurs • Naturtilgang • Gode og tilgjengelige nærmiljøanlegg • Helhetlig planlegging som fremmer lokal samfunnsutvikling

1.2 Prioriterte folkehelseområder for planperioden

I følge Folkehelselovens § 6 skal det i forbindelse med utarbeiding av kommuneplaner (etter plan- og bygningsloven) fastsettes mål og strategier som er egnet til å møte utfordringene kommunen står ovenfor. Dette skal gjøres med utgangspunkt i helseoversikten.

Dette er de prioriterte folkehelseområder for planperioden, som tas med videre i utarbeiding av kommuneplanens samfunnsdel. Kommunestyret i Fauske kommune vedtok 01.10.20 folkehelseoversikten og de prioriterte folkehelseområdene i sak 20/1784.

- 1) Utjevning av sosial ulikhet i helse
- 2) Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

1.2.1 Prioriteringsområde 1 – Utjevning av sosial ulikhet i helse

Vi oppfatter gjerne Norge som et samfunn med en forholdsvis beskjeden grad av sosial ulikhet. Likevel er det også hos oss klare sammenhenger mellom sosial status og somatisk helse/psykisk helse.

Med sosial ulikhet i helse menes helseforskjeller som varierer systematisk med sosial posisjon i samfunnet. Den sosiale posisjonen måler vi med yrkesklasse, inntektsnivå eller utdanningslengde. Vi finner sosial ulikhet i nesten alle faktorer som påvirker helse og nesten alle sykdommer og dødsårsaker.

Befolkningens helse følger en gradient. Det vil si at mennesker med høy utdanning og gode jobber i gjennomsnitt har bedre helse. Forskning fra tvillingundersøkelsen til Folkehelseinstituttet viser blant annet at angstlidelser er seks ganger vanligere blant folk med

bare grunnskole enn blant de med høyest utdanning. En mengde forskning i utlandet og Norge viser liknende sosiale gradienter for blant annet depresjon og alvorlige psykiske lidelser.

Sosial ulikhet i helse er problematisk for samfunnsutviklingen på flere måter:

- Det er et folkehelseproblem, fordi befolkningens totale helsepotensial ikke utnyttes fullt ut.
- Det er et rettferdighetsproblem, fordi mennesker i lavere sosiale lag frarøves livssjanser. Helse har en verdi i seg selv, men det er også en betingelse for å leve det livet en selv verdsetter. Vi kan snakke om en dobbel urettferdighet, ved at mennesker med lavere sosial bakgrunn både har dårligere levekår og opplever mer sykdom og oftere tidligere død.
- Det er et levekårsproblem, fordi sviktende helse er en viktig faktor ved sosial eksklusjon i Norge.
- Det er et samfunnsøkonomisk problem, fordi det reduserer sysselsetting og verdiskaping og øker offentlige utgifter, og svekker dermed den norske velferdsstatens økonomiske bærekraft.
- Det er et velferds- og livskvalitetsproblem, fordi personer med helseproblemer og lav sosioøkonomisk status har langt dårligere forutsetninger for trivsel, generell tilfredshet og livskvalitet.

Prioriteringsområde 2 vil ha innvirkning på dette prioriteringsområdet.

1.2.2 Prioriteringsområde 2 - Folkehelsearbeid i et livsløpsperspektiv

Folkehelsearbeid handler ofte om å løse samfunnsflokke. Samfunnsflokker kjennetegnes ved at de ikke kan løses med enkeltstående innsats på ett samfunnsområde eller fagfelt. Her må ulike fagfelt og grupper gå sammen for å finne årsakssammenhenger og gode løsninger. Et livsløpsperspektiv vil bidra til at vi har fokus på tverrfaglighet og på helse i alt vi gjør.

I folkehelsearbeid og kartlegging av forhold i befolkningen bruker man ofte inndelinger basert på sosiale eller økonomiske forhold. Ser vi folkehelsearbeidet i et livsløpsperspektiv, med hovedvekt på ulike livsfaser, kan vi i større grad unngå å måtte sette inn særskilte tiltak rettet mot spesielle grupper. God innsats innenfor dette prioriteringsområdet vil på sikt føre til gevinst innenfor prioriteringsområde 1 (Utjevning av sosiale ulikheter i helse).

Livsfase 1 Tidlig barndom

Allerede i mors mage legges mye av grunnlaget for resten av et menneskes liv. I denne livsfasen, fra tidlig i svangerskapet og opp til 3-årsalderen er det viktig med målrettede og

gjennomtenkte tiltak for å gi barnet en god oppvekst. Dette vil kunne gi bedre livskvalitet og livsmestring hos den enkelte, og samtidig bidra til gode og helsefremmende lokalsamfunn. Tiltak som settes inn tidlig, vil kunne ha effekt for hele livsløpet.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Tidlig innsats
- Familiens helhetlige situasjon og ressurser
- Barnehagene som folkehelsearena

Livsfase 2: Fra barn til ung voksen

Arbeidet med å legge til rette for at flest mulig gjennomfører videregående skole starter lenge før ungdomsalderen. Allerede mens barnet er i barnehagealder legges det første grunnlaget. Hjemmet, barnehagen, skolen og organisasjonslivet er viktige arenaer for å gi barn og unge kunnskap og ferdigheter til å mestre livet. Tidlig innsats er et nøkkelord. Vi ser her at arbeidet med livsfase 1 henger nøye sammen med resultater i arbeidet med livsfase 2. Det er viktig å fange opp og gjøre noe med de problemene barn og unge opplever både i og utenfor barnehage og skole. Slik kan man hjelpe dem som trenger det aller mest. Det handler om å bryte negative sirkler og erstatte dem med gode fremtidsløp.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Skolene som folkehelsearena
- Utdanningsløp og overgang til arbeid
- Helsevaner
- Livsmestring
- Fauske kommune som bosted

Livsfase 3: Aktiv aldring – Et aldersvennlig samfunn

De nærmeste tiårene vil endre den demografiske sammensetning av Fauske betydelig. Det blir flere eldre, det blir en høyere andel eldre i befolkningen og det blir flere av de eldste eldre.

Den demografiske utviklingen vil påvirke og ha konsekvenser for de fleste av samfunnets institusjoner, sektorer og markeder, og vil kreve nye løsninger og skape endringer på en rekke områder. Samtidig ser vi at nye generasjoner eldre vil ha høyere utdanning, bedre helse, bedre boliger og bedre økonomi. Det kan bli av avgjørende betydning at de tar i bruk sine ressurser for å møte alderdommens utfordringer og muligheter.

Reformen Leve hele livet skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene. Dette fokuset ønsker vi også i Fauske.

Mål og strategier foreslås knyttet til:

- Bo- og nærmiljø

- Boliger og bofellesskap vi kan bli gamle i
- Gode transportordninger (kollektivtransport)
- Inkluderende og likeverdige samfunn
- Opprettholdelse av livsmestring og helse under aldring
- Eldre som aktive deltakere i samfunnet (Samfunnsressurs og «Reservestyrke»)

1.3 Hvordan arbeide videre med helseoversikten?

Oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer skal hjelpe oss å identifisere folkehelseutfordringer og ressurser. Den skal legge grunnlaget for å fatte gode beslutninger og utforme tiltak. God dokumentasjon er et godt utgangspunkt for en offensiv og framtidsrettet politikk med treffsikre tiltak. Gjennom et systematisk folkehelsearbeid kan vi bli mer treffsikre i innsatsen og tiltakene, slik at vi i større grad lykkes i å utjevne sosiale helseforskjeller.

Viktige grep for oss som kommune blir:

- Å få alle deler av organisasjonene til å ta et forebyggende og helsefremmende ansvar. Helsesektoren kan ikke gjøre dette alene. Dette fordrer en helhetlig politikk der alle grener av organisasjonen bidrar i å rette opp utfordringene som denne helseoversikten tilkjenner.
- Å jobbe mer aktivt med å redusere sosiale ulikheter i befolkningen.
- Å mobilisere (det øvrige) samfunnet til å ta et ansvar for å skape gode nærmiljøer, der mennesker tar ansvar for hverandre og sikrer fellesskap og livskvalitet for flest mulig

På bakgrunn av helseoversikten er det utarbeidet prioriterte folkehelseområder for å svare til utfordringene oversiktsdokumentet viser til. Disse løftes over i arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel. Helseoversikten vil gjennom et løpende oversiktsarbeid oppdateres årlig.

1.4 Folkehelseprofilen 2021

Folkehelseprofilen er et bidrag til kommunens arbeid med å skaffe oversikt over helsetilstanden i befolkningen og faktorer som påvirker denne, jamfør lov om folkehelsearbeid.

FOLKEHELSEPROFIL 2021

Folkehelsebarometer for kommunen

I oversikten nedenfor sammenliknes noen nøkkeltall for kommunen og fylket med landstall. I figuren og tallkolonnene tas det hensyn til at kommuner og fylker kan ha ulike alders- og kjønns sammensetning sammenliknet med landet. Klikk på indikatornavnene for å se utvikling over tid i kommunen. I Kommunehelse statistikkbank, <http://khs.fhi.no> finnes flere indikatorer samt utfyllende informasjon om hver enkelt indikator.

Vær oppmerksom på at også «grønne» verdier kan innebære en folkehelseutfordring for kommunen, fordi landsnivået ikke nødvendigvis representerer et ønsket nivå. Verdiområdet for de ti beste kommunene i landet kan være noe å strekke seg etter.

- Kommunen ligger signifikant bedre an enn landet som helhet
- Kommunen ligger signifikant dårligere an enn landet som helhet
- Kommunen er ikke signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Kommunen er signifikant forskjellig fra landet som helhet
- Ikke testet for statistisk signifikans
- ◆ Verdien for fylket (ikke testet for statistisk signifikans)
- | Verdien for landet som helhet
- ▬ Variasjonen mellom kommunene i fylket
- ▬ De ti beste kommunene i landet

Tema	Indikator (klikkbare indikatornavn)	Kommune	Fylke	Norge	Enhet (*)	Folkehelsebarometer for Fauske Fuossko
Befolkning	1 Andel 80 år+, framskrevet til 2030	8,9	8	6,4	prosent	
	2 Personer som bor alene, 45 år +	25,5	26,1	25,7	prosent	
Oppvekst og levekår	3 VGS eller høyere utdanning, 30-39 år	71	74	80	prosent	
	4 Vedvarende lavinntekt (hush.)	8,0	8,6	10,0	prosent	
	5 Inntektsulikhet, P90/P10	2,4	2,6	2,8	-	
	6 Barn av enslige forsørgere	17,1	16,5	14,8	prosent	
	7 Stønad til livsopphold, 20-66 år	18,7	18,5	15,6	prosent (a,k)	
	8 Ikke i arbeid eller utdanning, 16-66 år	21,3	19,7	19,1	prosent (a,k)	
	9 Bor trangt, 0-17 år	17	19	19	prosent	
	10 Leier bolig, 45 år +	7,9	10,7	11,8	prosent	
	11 Trives på skolen, 7. klasse	85	85	89	prosent (k)	
	12 Laveste mestringsnivå i lesing, 5. kl.	32	27	23	prosent (k)	
	13 Gjennomføring i vdg. opplæring	72	72	77	prosent (k)	
Miljø, skader og ulykker	14 God drikkevannsforsyning	100	88	89	prosent	
	15 Andel tilknyttet vannverk	93	90	88	prosent	
	16 Luftkvalitet, finkornet svevestøv	2	2,1	4,4	µg/m³	
	17 Formynd med lokalmiljøet, Ungd. 2019	61	64	68	prosent (a,k)	
	18 Trygt i nærmiljøet, Ungdata 2019	88	88	85	prosent (a,k)	
	19 Med i fritidsorganisasjon, Ungd. 2019	62	61	65	prosent (a,k)	
	20 Ensomhet, Ungdata 2019	22	24	22	prosent (a,k)	
Helse-relatert atferd	21 Kan svømme, 17 år	87	92	89	prosent (k)	
	22 Lite fysisk aktive, Ungd. 2019	15	15	14	prosent (a,k)	
	23 Trener sjeldnere enn ukentlig, 17 år	28	27	25	prosent (k)	
	24 Skjermtid over 4 timer, Ungd. 2019	41	40	34	prosent (a,k)	
Helsestatus	25 Forventet levealder, menn	79,2	79,2	79,6	år	
	26 Forventet levealder, kvinner	84,1	83,5	83,7	år	
	27 Utd.forskjeller i forventet levealder	4,9	4,2	5	år	
	28 Formynd med helsa, Ungd. 2019	66	66	70	prosent (a,k)	
	29 Psykiske sympt./lidelser	171	161	157	per 1000 (a,k)	
	30 Muskel og skjelett	332	344	319	per 1000 (a,k)	
	31 Overvekt og fedme, 17 år	25	28	22	prosent (k)	
	32 Hjerte- og karsykdom, primærh.tj.	102	102	100	per 1000 (a,k)	
	33 Hudkreft, nye tilfeller	47	54	78	per 100 000 (a,k)	
	34 Vaksinasjonsdekning, meslinger, 9 år	95,0	95,9	96,5	prosent	

Forklaring (tall viser til linjenummer i tabellen ovenfor):

* = standardiserte verdier, a = aldersstandardisert, k = kjønnsstandardisert og ** = tall fra Ungdataundersøkelsen mangler, les mer om [mulige årsaker](#)

Kan leses i sin helhet på kommunens hjemmeside her:

<https://www.fauske.kommune.no/getfile.php/4854286.1292.wtnbq7jzzkwpp/Folkehelseprofil+2021+for+Fauske+kommune.pdf>

2. Befolkningsutvikling i Fauske kommune

For å dokumentere befolkningen i kommunen har vi hentet ut tall fra SSB fra perioden 1990-2020. Tallene viser endringer i befolkningsutviklingen siden 2000.

2.1 Historisk befolkningstvikling fram mot 2020

2.1.1 Befolkningsendring i ti-årsintervaller i perioden 1990-2020

	1990	2000	2010	1.kvartal2020
Befolkning	10 017	9 632	9 552	9 739
Levendefødte	143	122	90	17
Døde	132	94	84	35
Fødselsoverskudd	11	28	6	-18
Innflytting	363	445	372	67
Utflytting	391	449	396	71
Nettoinnflytting	-28	-4	-24	-6
Folketilvekst	-17	25	-19	?

Kilde: SSB statistikkbank - befolkningsendringer i Fauske kommune år 1990, 2000, 2010 og 2020

2.1.2 Perioden 2006-2020

I perioden fra 2006 fram mot 2020 ser den totale befolkningsendringen slik ut:

Årstall	2006	2008	2010	2012	2014	2016	2018	2020
Antall innbyggere	9551	9480	9552	9604	9556	9604	9775	9715

Tabell: Oversikt over befolkningsendring 2006 -2020, med intervaller på to år, SSBs statistikkbank.

2.1.3 Befolkningsutvikling etter kjønn 2010-2020

	2010	2015	2020
0-24 år	2935	2793	2683
25-34 år	952	1021	1132
35-44 år	1332	1166	1090
45-69 år	3188	3341	3275
70-79 år	646	814	1056
80 år eller eldre	499	487	503
Totalt	9552	9622	9739

Tabell: Antall personer i Fauske kommune, fordelt etter alder. Kilde: SSB statistikkbank.

2.1.4 Fødselsoverskudd/-underskudd

I 2018 ble det født 90 barn i Fauske kommune, og samme år døde 107 personer. I 2019 ble det født 84 barn, altså en ytterligere nedgang fra året før. Det døde 97 personer samme år.

Kommunen har altså et fødselsunderskudd på henholdsvis 17 og 13 personer de siste par årene

2.1.5 Innenlands flytting

Innenlandsk innflytting måles ved antallet personer som har flyttet til kommunen minus antall personer som har flyttet ut av kommunen. Enten man flytter til eller fra en annen kommune, eller annet land så regnes det med. I 2018 var nettoflytting til Fauske to personer i pluss.

2.2 Befolkningsprognoser fram mot 2040

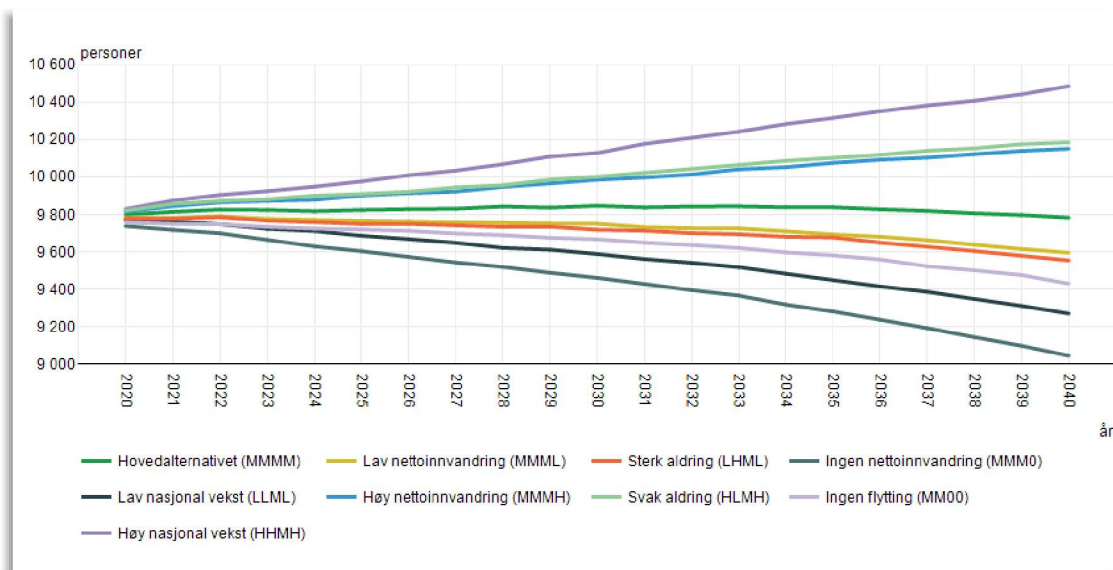
Alderssammensetningen er viktig både for si noe om framtidige bærekraftige lokalsamfunn (der ung befolkning kan gi befolknings- og sysselsettingsvekst), og hvordan behovene for offentlige tjenester endres som en følge av dette. Alderssammensetningen vil også påvirke befolkningens generelle helsetilstand og frekvensen av aldersspesifikke sykdommer/lidelser.

SSBs befolkningsframskrivninger predikerer at kommunen vil holde et stabilt folketall de neste tiårene. I fremtiden kan vi se en stor økning av aldersgruppen 75 år og eldre, samtidig som vi ser at vi vil oppleve en stor nedgang av innbyggere under 67 år.

	2020	2030	2040
0-15 år	1591	1560	1584
16-18 år	339	307	323
19-34 år	1918	1719	1554
35-66 år	4044	3928	3730
67-74 år	960	974	1023
75 år og eldre	948	1359	1570
Totalt	9800	9847	9784

Tabell:: Forventet befolkningssammensetning- og endring fram til 2040 i ti-års intervaller, SSBs statistikkbank.

I tabellen over ser vi at aldersgruppen 75 år eller eldre nesten dobles i prognosene fram mot 2040.

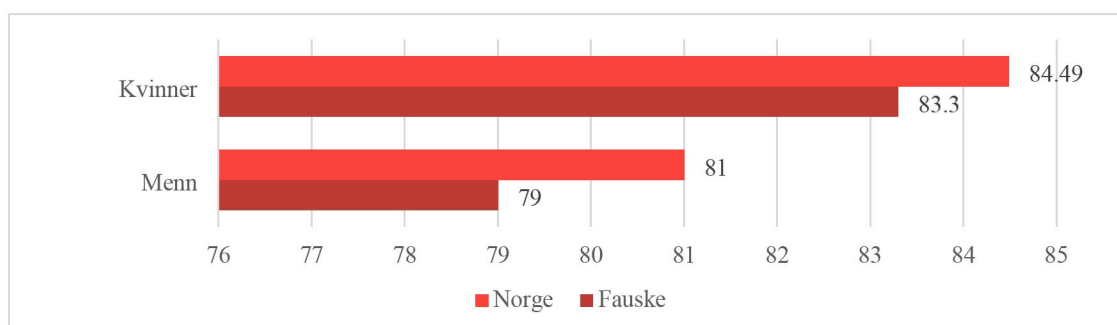
Figur 10: Ulike scenarier for befolkningsframskrivninger i Fauske kommune for perioden 2020 – 2040. Kilde: SSB

2.3 Forventet levealder og dødsfall i befolkningen

Forventet levealder ved fødselen er en indikator som kan gjenspeile befolkningens helsetilstand, og er en teoretisk beregning som sier noe om hvor lenge vi forventer at barna som ble født et konkret år, vil leve.

Sosiale helseforskjeller og andre risikofaktorer som alkohol, usunt kosthold og fysisk inaktivitet er viktige forklaringsvariabler når det gjelder ulikheter i forventet levealder ved fødsel. Endringer i forventet levealder kan indirekte si noe om befolkningens helse og levekår, om kvaliteten i helsetjenesten, medisinsk utvikling samt endringer i befolkningens levevaner og livskvalitet. At vi lever lenger er en positiv utvikling, men representerer også på sikt store utfordringer med tanke på pensjoner og helse- og omsorgstjenester. I løpet av de siste 25 årene har levealderen i Norge økt med vel 6 år for menn og nesten 4 år for kvinner.

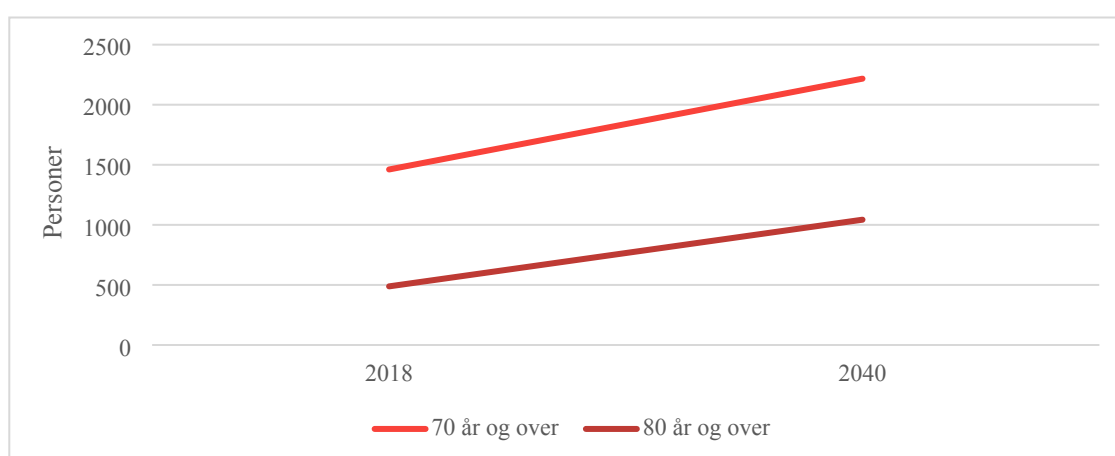
Figuren under viser at kvinner i Fauske som er født i 2018 kan forvente å leve til de er 83,3 år, noe som er 1,2 år kortere enn for landsgjennomsnittet. For mennene i Fauske er tilsvarende alder 79 år, og er 2 år kortere enn landsgjennomsnittet.

Figur: Forventet gjenstående levetid for kvinner og menn født i 2018, Fauske og Norge. Kilde: SSB

2.4 Eldre

På landsbasis viser befolkningsframskrivingene at mot 2040 vil det være flere over 65 år enn 20 år og yngre. Dette vil blant annet føre til større behov for helse- og omsorgstjenester ettersom behovet øker med alderen. I 2017 brukte 50 prosent av personer mellom 80-89 år en eller flere omsorgstjenester, og for de på 90 år og eldre var tallet 90 prosent. I et folkehelseperspektiv er det dog positivt at 50 prosent av de mellom 80-89 klarer seg uten slike tjenester. For Fauske kommune ser en ut fra figuren under at gruppen fra 80 år og over er forventet en dobling fram mot 2040, fra 488 til 1043 personer. Et samfunnsmessig trekk er at prosentandelen eldre er større i små kommuner på rundt 2000 innbyggere enn i store kommuner. Dermed er også etterspørselen etter omsorgstjenester relativt sett også større i små kommuner. Man har naturligvis ikke kunnskap om hvordan helsen til dagens 50-60 åringer blir om to tiår, men en sannsynlig pekepinn er at dagens tjenestebruk vil være likt fremtidig tjenestebruk.

Figur: Forventet andel eldre i Fauske ved hovedalternativet -MMMM. Kilde: SSB

Ut fra den demografiske utviklingen vil andel eldre øke betydelig. Spesielt vil dette merkes fra rundt 2020. Prognosene som foreligger vil ha betydning for fremtidige botilbud og boligetterpørsel. Undersøkelser blant annet foretatt av Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR), viser at eldre seniorer er mer stasjonære i sine boligpreferanser – de vil gjerne bo der de bor. Yngre seniorer er gjerne mer mobile og ønsker å bo sentralt, med de fordeler dette gir. Langt færre eldre ønsker i dag å bo på sykehjem, de fleste ønsker å bo i omsorgsbolig med tilrettelagte tjenester. I undersøkelse gjort av NIBR knyttet til omsorgsboliger, svarer 80% av de spurte seniorer at beliggenhet er viktig. Omsorgsboligene må ligge i et kjent miljø med tilgang til kjente aktiviteter og sosiale miljø. Nærhet til familie og døgntilrettelagt hjemmetjeneste trekkes også fram som viktige elementer.

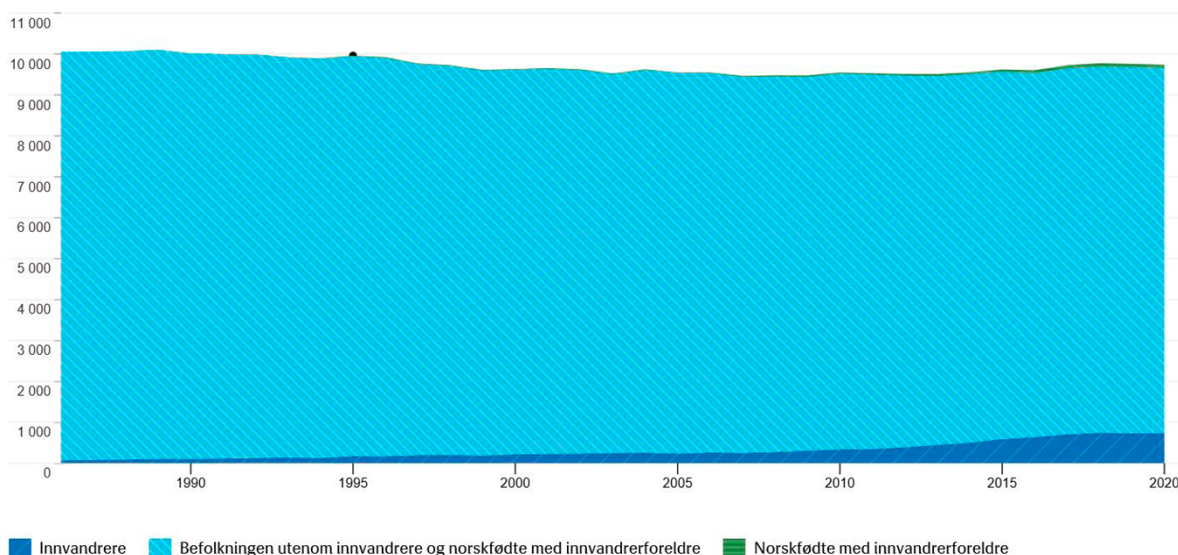
2.5 Mangfold - innvandring og flyktninger

Det har vært en gradvis økning i andel innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre i Fauske kommune i de siste årene. Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlands-fødte foreldre og fire utenlands-fødte besteforeldre. Innvandrere har på et tidspunkt innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet. Innvandrere utgjør en ressurs, samtidig som noen har utfordringer. Innvandrere som står utenfor arbeid og utdanning er overrepresentert. Nasjonalt sett ser vi at

innvandrerbefolkningen gjennomsnittlig skårer lavere enn befolkningen forøvrig på levekårsindikatorer som sysselsetting, inntekt og helse. Innvandrere, særlig noen grupper, er overrepresentert i husholdninger med vedvarende lavinntekt, noe som særlig rammer barn.

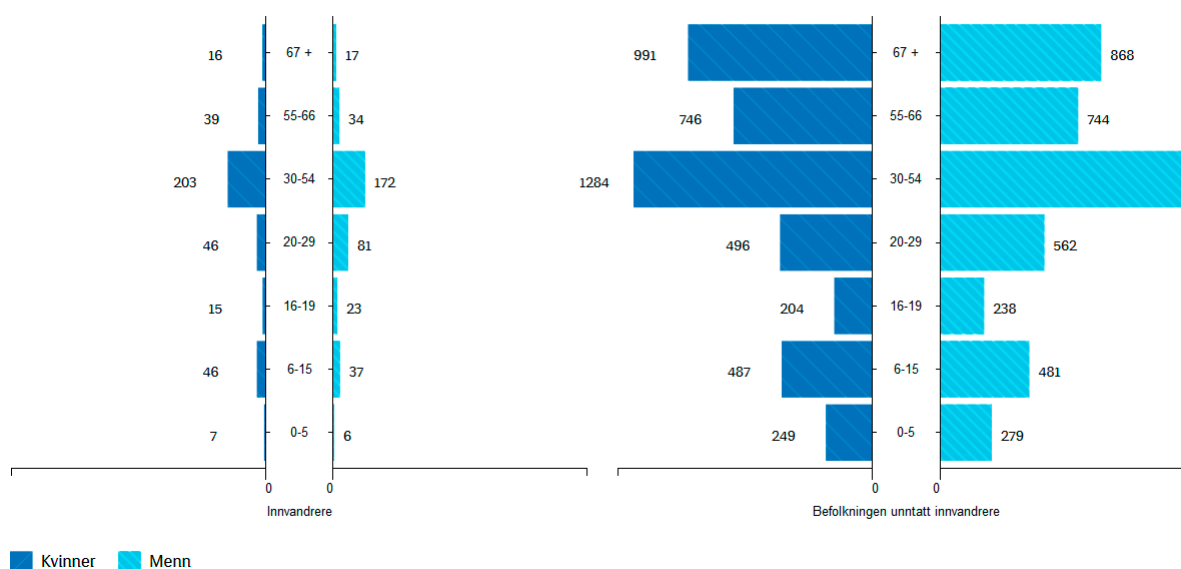
Arbeidsdeltakelse anses som nøkkelen til god integrering; det kan bidra til økt deltakelse i samfunnsliv for øvrig og forebygge sosial isolasjon og ensomhet. Når vi vet at innvandrere er underrepresentert i organisasjonslivet, blir skole og arbeidsplass viktige arenaer for kontakt og involvering.

2.5.1 Sammensetning av befolkning i Fauske kommune

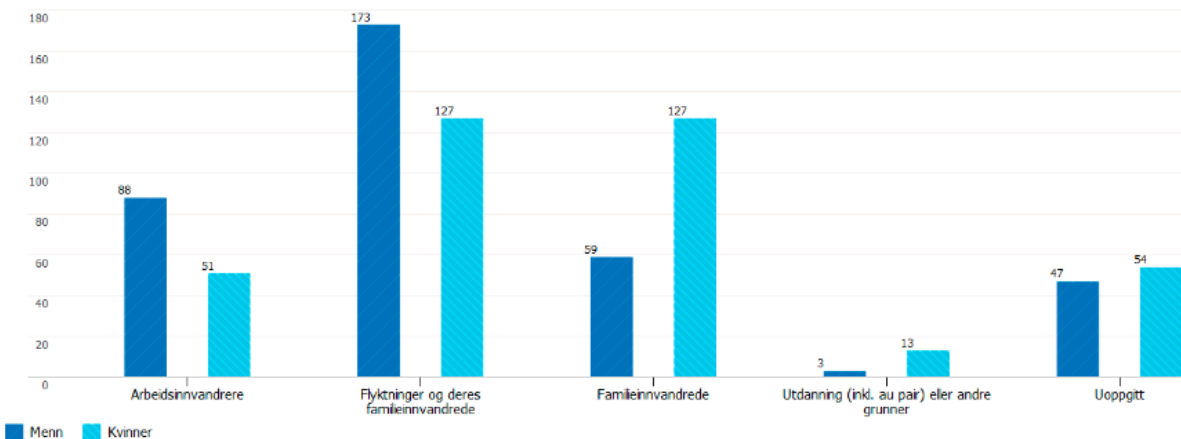
Figuren viser antall personer fordelt etter bakgrunn i perioden 1986 til 2020 i Fauske. Innvandrere er personer som er født i utlandet av to utenlands-fødte foreldre og fire utenlands-fødte besteforeldre. Innvandrere har på et tidspunkt innvandret til Norge. Norskfødte med innvandrerforeldre er personer som er født i Norge av to foreldre som er født i utlandet, og som i tillegg har fire besteforeldre som er født i utlandet. Befolkningen utenom innvandrere gjenspeiler hele befolkningen, fratrasket innvandrere som definert her.

2.5.2 Aldersgruppe og kjønn

Oversikten viser aldersinndeling for innbyggere og befolkningen unntatt innbyggere i Fauske etter funksjonell aldersinndeling og kjønn pr 01.01.2020 (Kilde: SSB). Funksjonell aldersinndeling er 0-5 år (barnehagealder), 6-15 år (grunnskolealder), 16-19 år (videregående skole-alder), 20-29 år (høyere utdanning/arbeid), 30-54 år (arbeidsfør alder), 55-66 år (arbeidsfør alder), 67+ år (pensjonsalder).

2.5.3 Innvandringsbakgrunn og kjønn

Figuren viser antall innbyggere fordelt etter innvandringsgrunn og kjønn i 2020 i Fauske.
Kilde: SSB, sist målt: 01.01.2020

Statistikken viser antall personer med gitt innvandringsgrunn og kjønn som bodde i Fauske på måletidspunktet. Innvandringsgrunn er fordelt på arbeid, familie, flukt, utdanning og andre, samt uoppgitt. Statistikk over innvandringsgrunn fordeler alle personer som innvandret til Norge for første gang, etter grunn til innvandring. Nordiske borgere er inkludert i statistikken under innvandringsgrunnen uoppgitt.

Innvandringsgrunn: Grunn til første innvandring, slik grunnen framkommer i registreringer i utlendingsforvaltningens registre, og slik en ellers kan avlede den til ut fra ulike relevante

variabler. Variabelen er altså laget i SSB for demografisk bruk, og avspeiler ikke direkte de juridisk orienterte registreringene i utlendingsforvaltningen.

Arbeidsinnvandrere: Førstegangsinnvandrere som er registrert med arbeid som innvandringsgrunn.

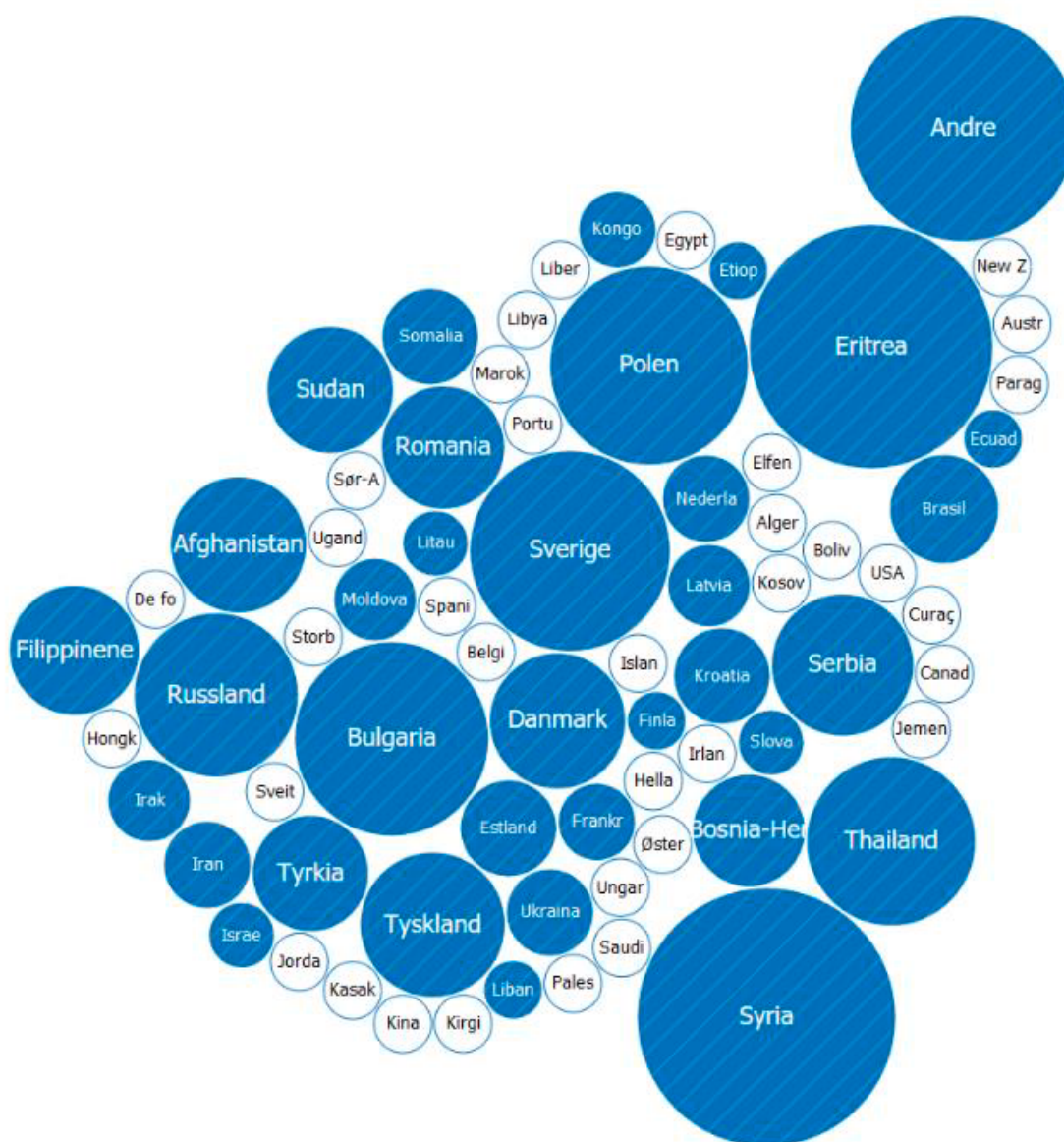
Flyktninger og deres familieinnvandrede: Førstegangsinnvandrere som er registrert som flyktninger, samt familiegjenforente med disse.

Familieinnvandrede: Førstegangsinnvandrere som er registrert som familiegjenforente og familieetablerte. Familieinnvandrede til flyktninger er ikke inkludert i denne kategorien.

Utdanning (inkl. au pair) eller andre grunner: Førstegangsinnvandrere som er registrert med andre innvandringsgrunner. Kategorien inneholder utdanning, au pair, og andre grunner.

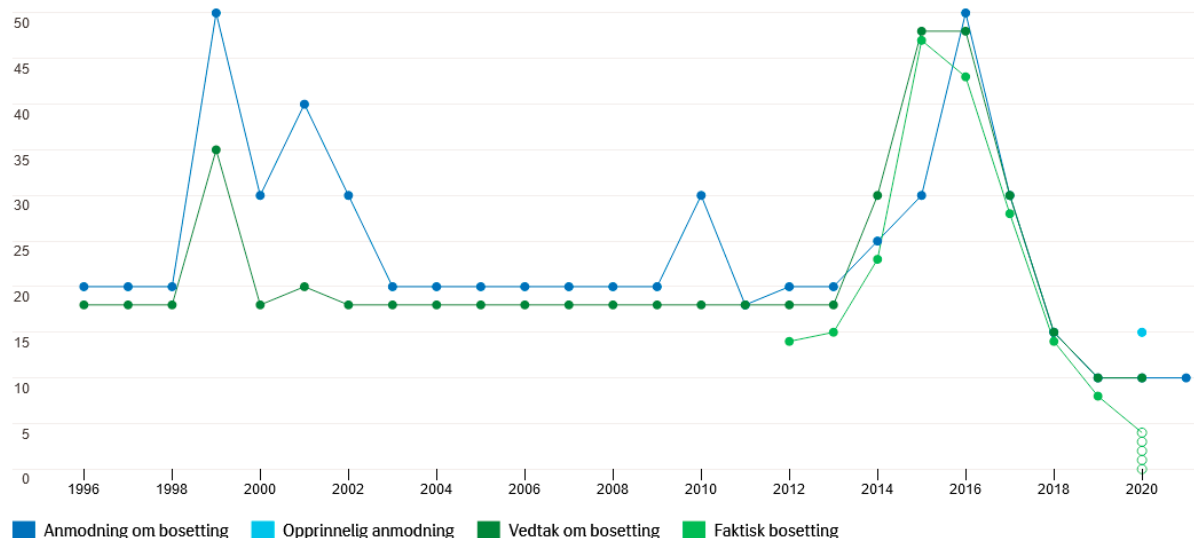
Uoppgitt: Statikken over innvandringsgrunn omfatter innvandrere som har flyttet til Norge første gang i 1990 eller senere. Personer som flyttet til Norge før 1990 har dermed "uoppgitt" som innvandringsgrunn.

2.5.4 Opprinnelse og land

Sirkelene viser opprinnelseslandene til innvandrere i Fauske pr 01.01.2020. Dersom det er mindre enn fire personer fra et land vil disse samles i kategorien "Andre". Statistikken bygger på opplysninger fra folkeregisteret (DSF). Asylsøkere, personer på korttidsopphold i Norge og personer uten lovlig grunnlag for opphold i Norge er ikke med i statistikken.

2.5.5 Vedtak, anmodning og faktisk bosetting

Oversikten viser antall flyktninger (inkludert enslige mindreårige) som:

- IMDi har anmodet Fauske kommune om å bosette
- Fauske kommune har vedtatt å bosette
- Antall som faktisk ble bosatt

2.5.6 Vurderinger knyttet til befolkning og bosted

Innvandring i Fauske utgjorde i 2020 7,6 % av befolkningen. Sammenlignet med Norge er tallet 14,7 %. Ut fra sammenligningen bosettes det i gjennomsnitt færre i Fauske kommune enn landet for øvrig. Innvandring er en sammensatt gruppe, der bakgrunn for bosetting både i Norge og Fauske har ulike bakgrunn. Det er blant annet flere menn enn kvinner som kommer til Fauske som enten arbeidsinnvandrere eller flyktninger j.fr. oversikt over innvandringsgrunn og kjønn. Ser vi på statistikken for familieinnvandring er det derimot flere kvinner enn menn som bosettes i kommunen. Bakgrunnen er mangfoldig, der noen har kommet for kjærlighet, utdanning og arbeid, mens andre har flyktet fra krig og forfølgelse. Anmodning, vedtak og faktisk bosetting er blitt redusert de siste årene. Oversikten viser at det faktisk ikke bosettes like mange (faktisk bosetting) som det er vedtak på å bosette. Det fører til avvik i forhold til budsjettering av integreringstilskudd, som beregnes ut fra gjeldende vedtak. Når kommunen bosetter færre enn det vedtaket tilsier, vil kommunen motta mindre i overføringer fra staten. De årene kommunen har bosatt færre enn vedtaket, så er det med bakgrunn i at vi har fått tildelt færre bosettinger enn det vedtaket sier.

2.6 Unge i etableringsfasen

Fauske kommunes kommuneplan skisserer en del utfordringer, muligheter, mål og strategier for å sikre at unge mennesker kan bosette seg i kommunen. Unge i etableringsfasen har ofte leiemarkedet som den mest aktuelle innfallsport til etablering. Boligmarkedet i kommunen er

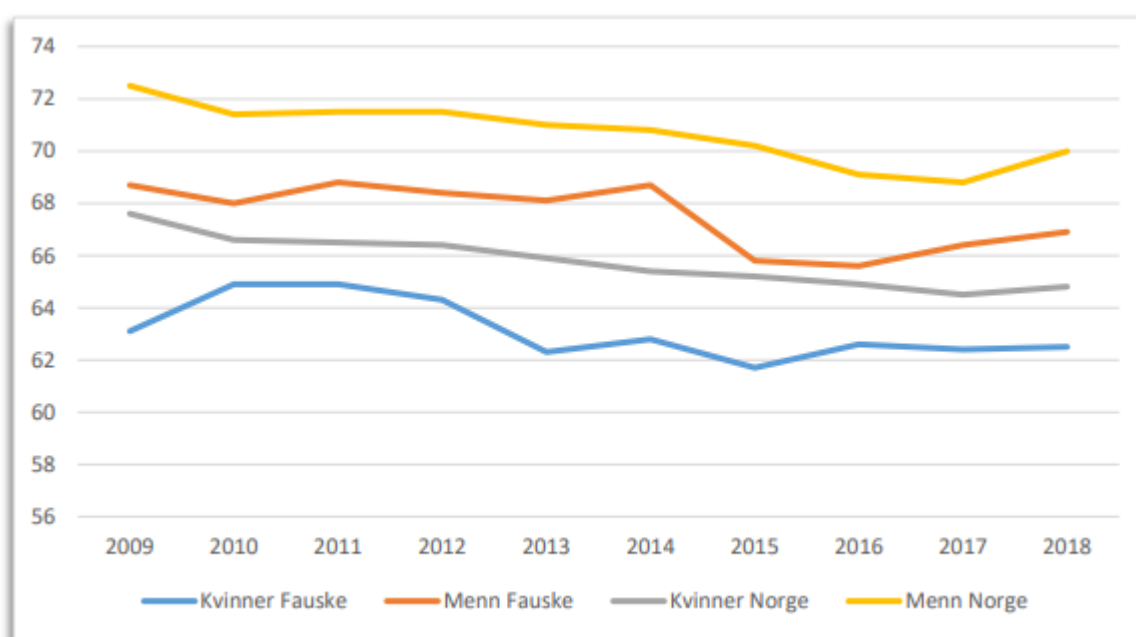
sterkt eiedominert. Krav til egenkapital på minimum 15% ved boliglån og høye priser gjør det utfordrende for mange unge å komme seg inn på boligmarkedet. Unge i etableringsfasen inngår i utgangspunktet ikke i målgruppen til boligkontoret i kommunen. Unge i etableringsfasen vil på bakgrunn av nye retningslinjer fra Husbanken ikke være berettiget til låneordninger som boligkontoret disponerer. Nye retningslinjer gitt av Husbanken, forskrift og Fauske kommune sine egne retningslinjer.

Ut fra fremtidig befolkningsprognoser vil kommunen være avhengig av å øke befolkningsgrunnlaget i yrkesaktiv alder, her vil unge i etableringsfasen representere en viktig ressurs for kommunen. En videre gjennomgang av innsats og tiltak overfor denne befolkningsgruppen vil være viktig og riktig å gjøre.

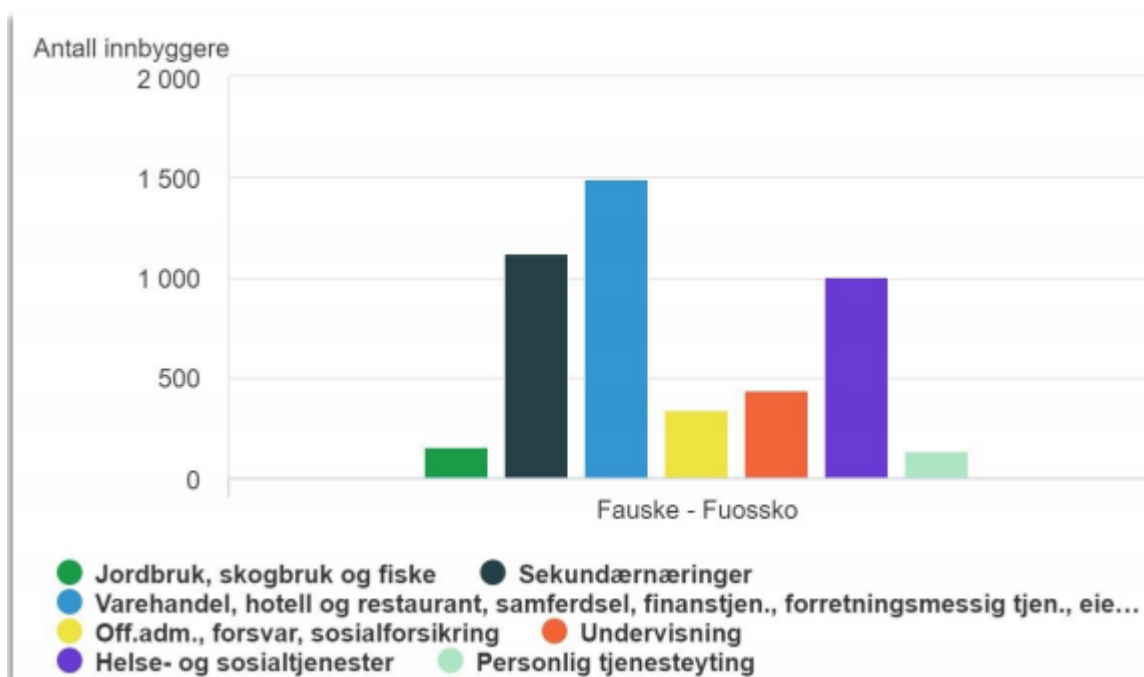
Husbanken har en del virkemidler som kan søkes for å bygge egen bolig. Dette er viktige insitamenter for boligbygging i distriktene. Dette er ikke lånemidler som kommunen disponerer, men som må markedsføres bedre mot alle som ønsker å bygge egen bolig.

2.7 Deltakelse i arbeidslivet

Deltakelse i arbeidslivet er med på fremme helse og utjevne sosiale forskjeller. Arbeid er også en forutsetning for velferd, og for utsatte grupper er det et svært viktig bidrag til å hindre fattigdom og øke inkludering. Deltakelse i arbeidslivet omhandler andel av befolkningen mellom 15-74 år som er i en jobb eller et virke. I Fauske er sysselsettingsgraden for både for kvinner og menn i 2018 under landsgjennomsnittet, der det både i kommunen og nasjonalt også har vært en svak nedgang de siste ti år. Tendensen de siste årene er at dette er i ferd med å utjevne seg eller snu.

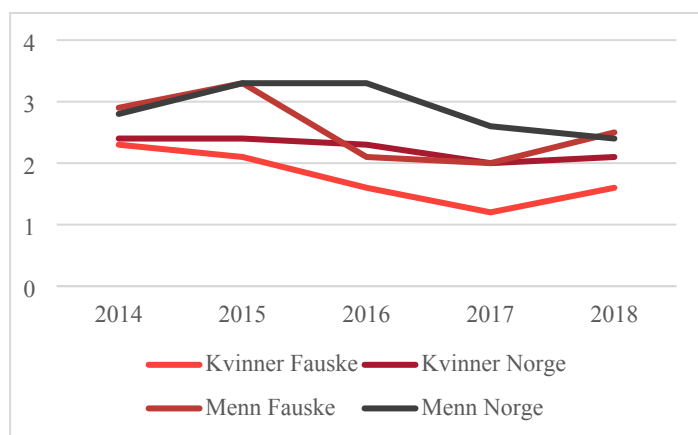
Figur: Sysselsatte kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

Figur: Hva arbeider innbyggerne med, Norge og Fauske. Kilde: SSB

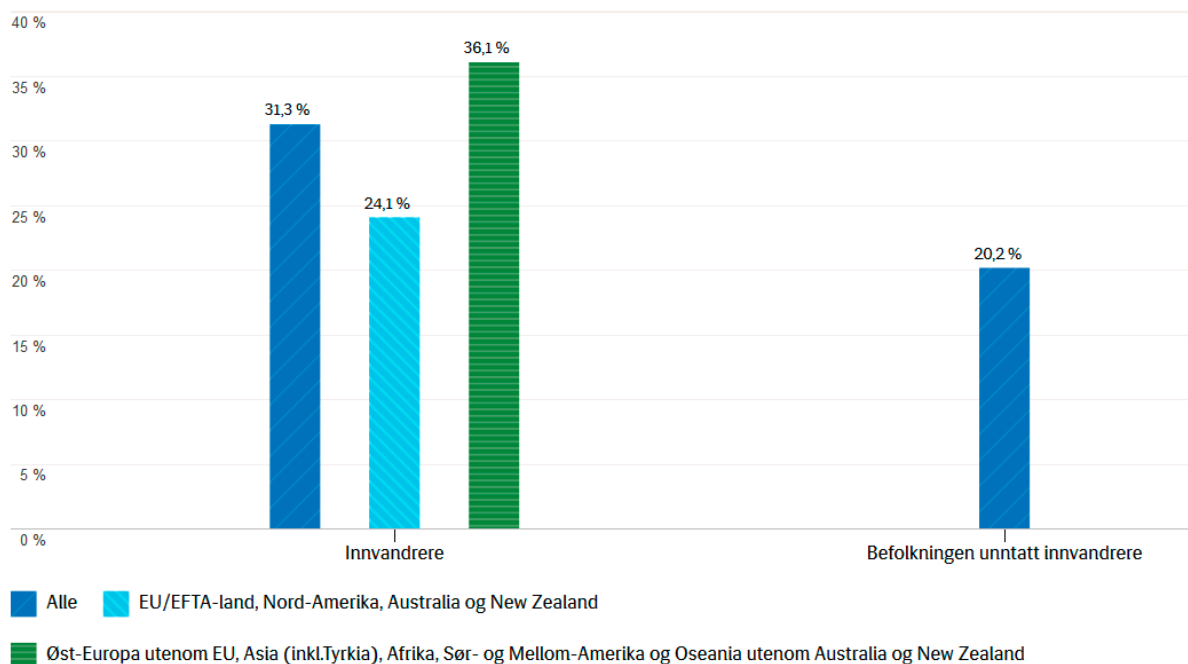
2.8 Arbeidsledighet hos befolkningen

Arbeidsledigheten for kvinner i Fauske har i flere år vært lavere enn gjennomsnittet for resten av landet. Også for mennene har de siste årene vært lavere, med unntak av 2018 der ledigheten var omtrent på snittet. Sett under ett tyder tendensen på at det har vært en liten økning i ledigheten for begge kjønn de to siste årene.

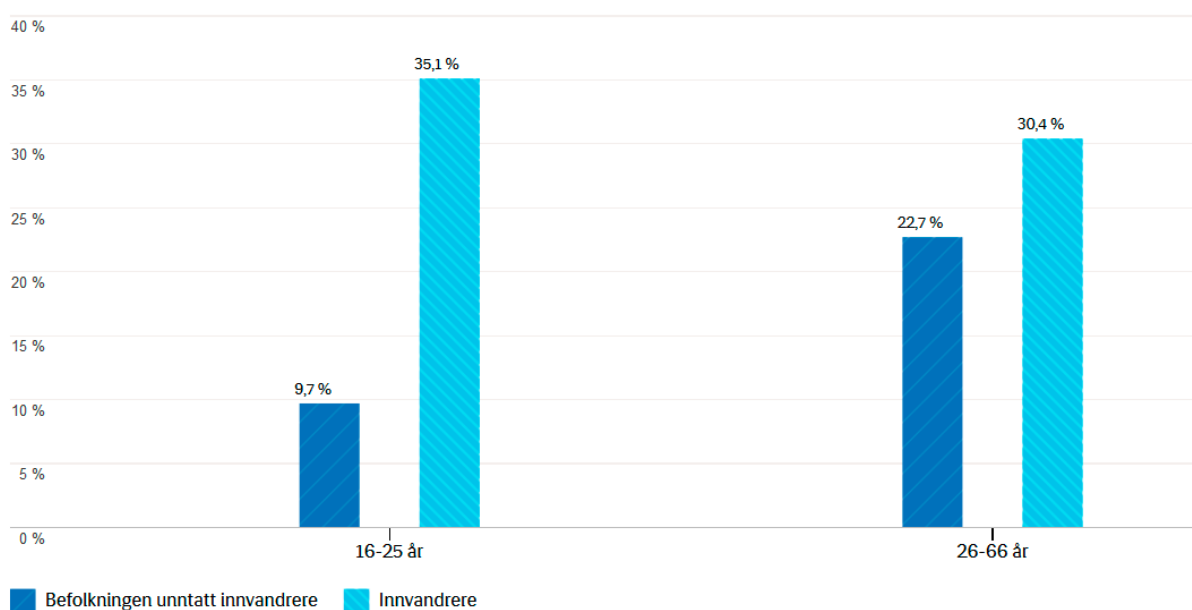

Figur: Andel arbeidsledige (prosentvis), kvinner og menn, Norge og Fauske. Kilde: SSB

2.8.1 Arbeidsledighet hos flyktninger

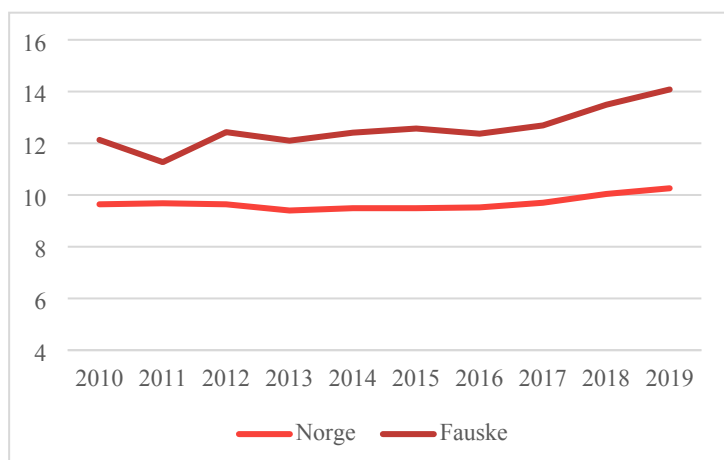
Figuren viser andel personer som ikke er i arbeid eller utdanning fordelt etter bakgrunn og verdensregion i 2019 i Fauske. Kilde: SSB, sist målt: 31.12.2019 Oversikten viser hvor mange personer mellom 16 og 66 år i Fauske som er verken i arbeid eller utdanning. Det skilles mellom tall for innvandrere og befolkningen unntatt innvandrere. For innvandrere er landbakgrunn delt i to kategorier: den ene omfatter EU/EFTA-land, Nord-Amerika, Australia og New Zealand, og den andre omfatter Øst-Europa utenom EU, Asia (inkl. Tyrkia), Sør- og Mellom-Amerika og Oseania utenom Australia og New Zealand. Figuren viser både antall personer i hver av gruppene, og hvor stor andel de utgjør av befolkningen i hver av gruppene.

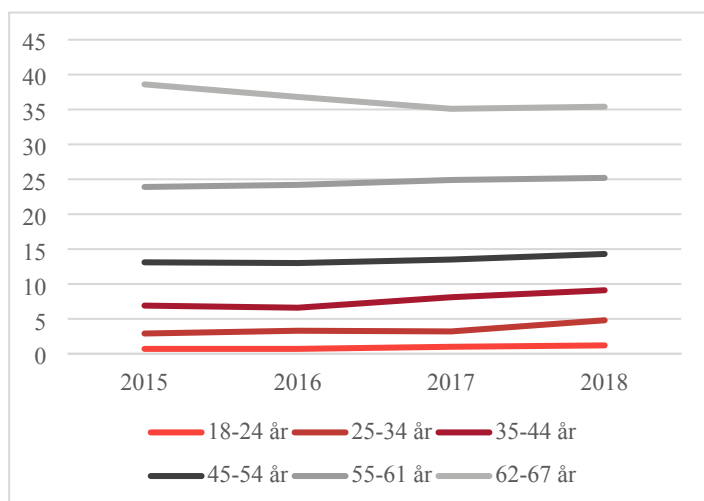
Figuren viser andel personer som ikke er i arbeid eller utdanning fordelt etter aldersinndeling og bakgrunn i 2019 i Fauske. Kilde SSB, sist målt 31.12.2019

2.9 Uføregrad

Fauske kommune har en høy andel uføre, men kommunen ligger ikke helt i toppsjiktet på landsbasis. Det har vært en gradvis økning fra bunnoteringen i 2011 på 11,2 prosent og til dagens tall på over 14 prosent.

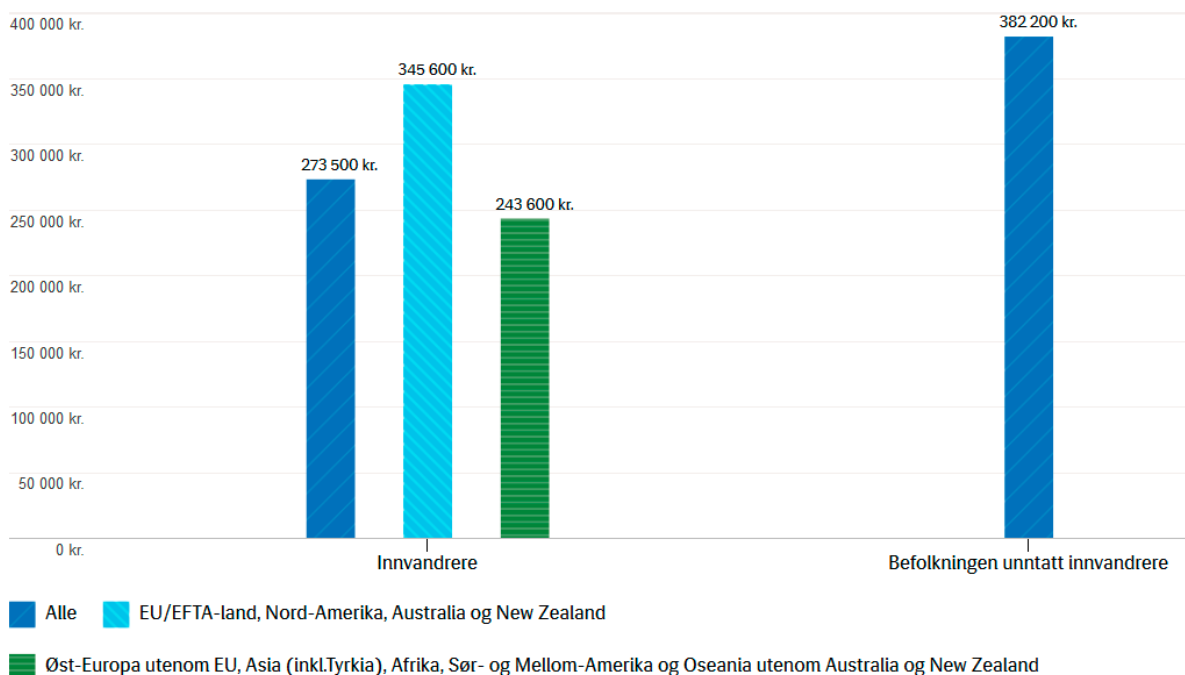
Figur: Andel uføre i alderen 18 - 66 år, Norge og Fauske. Kilde: SSB

Figur: Andel uføre i Fauske kommune etter alder. Kilde: SSB

Går en nærmere inn på tallene for uføregrad, ser en at det er noe økende andel uføre i Fauske mellom 25-44 år. Tendensen nasjonalt er at andel uføre har vært relativt uendret over samme periode, utenom for eldre uføre som både i Fauske og hele landet for øvrig har en nedgang. Årsakene til økningen er sammensatte, men arbeidsmarked, utdanningsnivå og grad av variasjon i næringslivet er sannsynligvis viktige årsaker, i tillegg til at omfang av trygdemottakere i nærmiljøet i seg selv kan spille inn. Også er inntektsnivå av betydning for folkehelse og livskvalitet.

2.10 Inntekt i befolkningen

Figuren viser median inntekt etter skatt for innvandrere og befolkningen unntatt innvandrere i Fauske (Kilde SSB, sist målt 31.12.2018). For innvandrere er landbakgrunn delt i to kategorier: den ene omfatter EU/EFTA-land, Nord-Amerika, Australia og New Zealand, og den andre omfatter Øst-Europa utenom EU, Asia (inkl. Tyrkia), Afrika, Sør- og Mellom-Amerika og Oseania utenom Australia og New Zealand. Studenter er ikke inkludert i tallene.

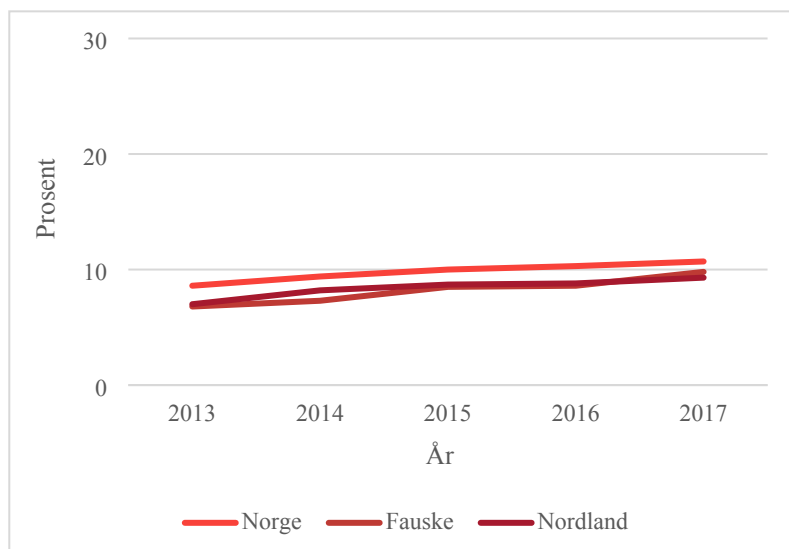
2.10.1 Lavinntekt og barnefattigdom

Lavinntekt og fattigdom kan påvirke helse, utdanningsmuligheter, sosialt liv, bidra til utenforskap og svekke sosialt samhold. I land med høy levestandard slik som Norge, er det også andre ting enn mangel på mat og klær som definerer fattigdom. For barn er relasjoner til jevnaldrende særlig viktig for å ha det bra. Ved fattigdom mister man ofte muligheten til å delta sosialt der de fleste andre barn er. For eksempel har barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, ofte særskilte utfordringer både som unge og voksne, herunder større risiko for å utvikle helseplager. I tillegg har barn i familier med lavinntekt blant annet større sannsynlighet for å utvikle psykiske helseproblemer, lavere skoletrivsel, har færre venner og er mer utsatt for mobbing. I siste stortingsmelding om fordeling og sosial bærekraft, er det hovedprioritet i regjeringens velferdspolitikken å bekjempe fattigdom, særlig blant barnefamilier og sørge for at færre faller utenfor samfunns- og arbeidsliv.

På grunn av inntektsulikheten mellom husholdninger, som også har vært økende de siste årene, vokser mange barn opp i lavinntektsfamilier. Andelen nasjonalt er økende, og henger blant annet sammen med at det er flere familier som har innvandret til Norge. Familier som har innvandret til Norge har mindre grad enn resten av befolkningen tilknytning til arbeidsmarkedet og har derfor lavere inntekt. Det er store variasjoner mellom innvandringsgruppene. Lavinntekt defineres her som personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, beregnet etter EU-skala. EU-skala er en ekvivalensskala (likeverdighetsskala) som benyttes for å kunne sammenligne husholdninger av forskjellig størrelse og sammensetning. EU-skalaen er mye brukt, og ifølge den skalaen må en husholdning på to

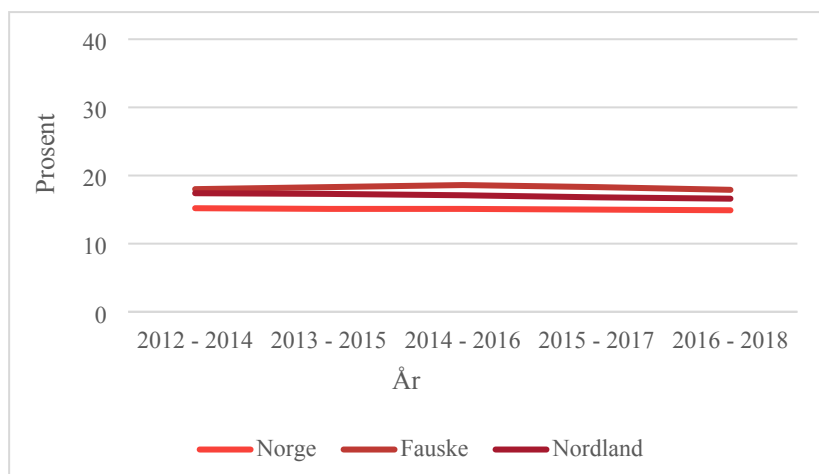
voksne ha 1,5 ganger inntekten til en enslig for å ha samme økonomiske levekår. Barn øker forbruksvektene med 0,3 slik at en husholdning på to voksne og to barn må ha en inntekt som er $(1 + 0,5 + 0,3 + 0,3)$ ganger så stor som en enslig for å ha det like bra økonomisk, ifølge EU-skalaen. SSB publiserer tall over andel personer i husholdninger med inntekt under 60 prosent av nasjonal medianinntekt, og i 2018 var medianinntekten på kr 524.000.

Figur 2.12 viser at for andelen barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, har det vært en gradvis økning i Fauske kommune siden 2013, samtidig som den ligger noe lavere enn i resten av landet (SSB, Bufdir). I 2017 var tallene i hhv. Fauske på 9,8 prosent og Norge 10,7 prosent. Det er altså nødvendig å fortsatt ha et sterkt fokus på disse utfordringene i kommunen.

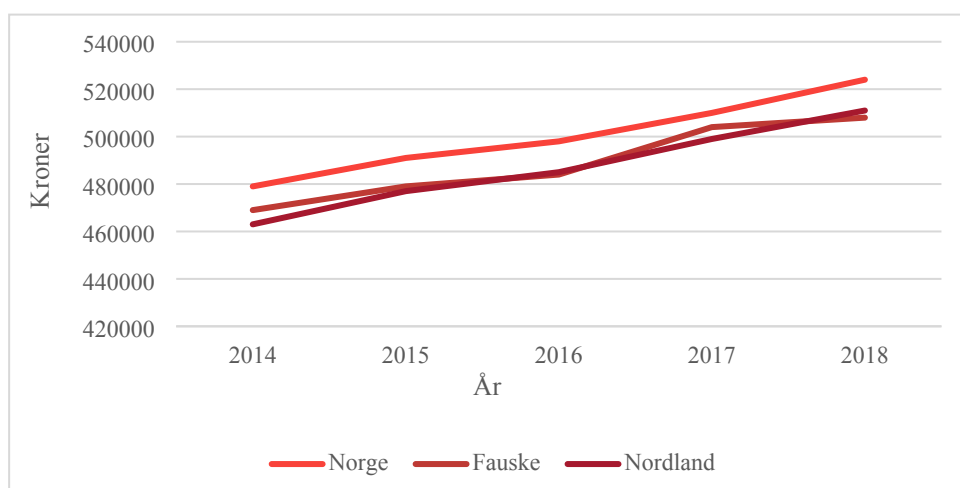
Figur: Barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt. Kilde: SSB, Bufdir.

Når det kommer til barn av eneforsørgere, så er andelen i Fauske kommune høyere enn både på fylkesnivå og landsnivå.

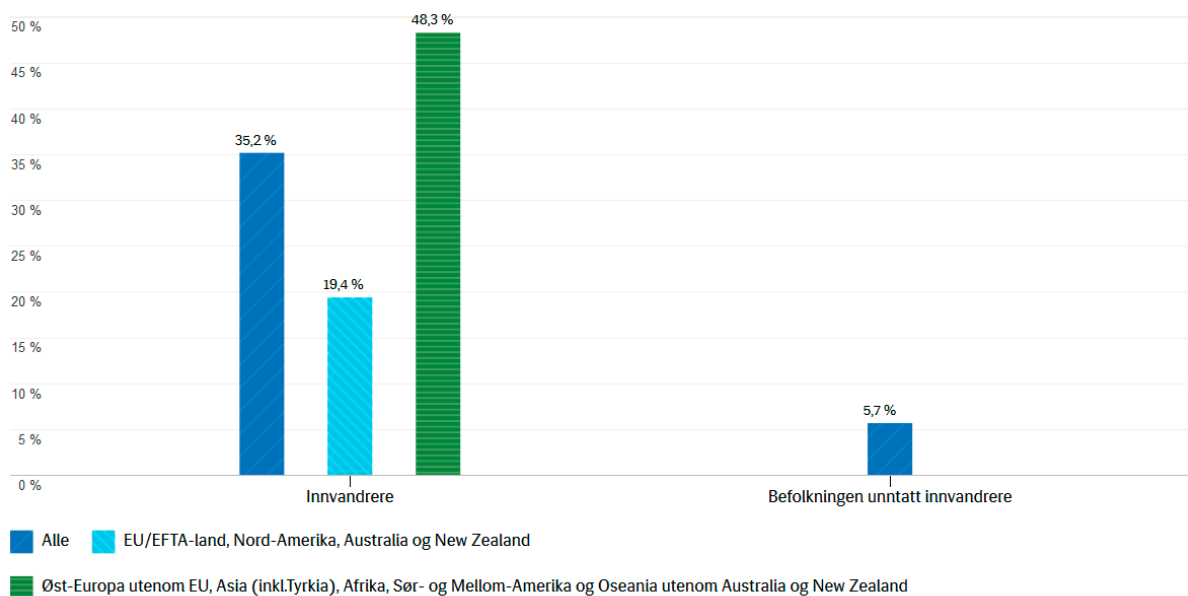
Figur: Barn av eneforsørgere. Kilde: FHI

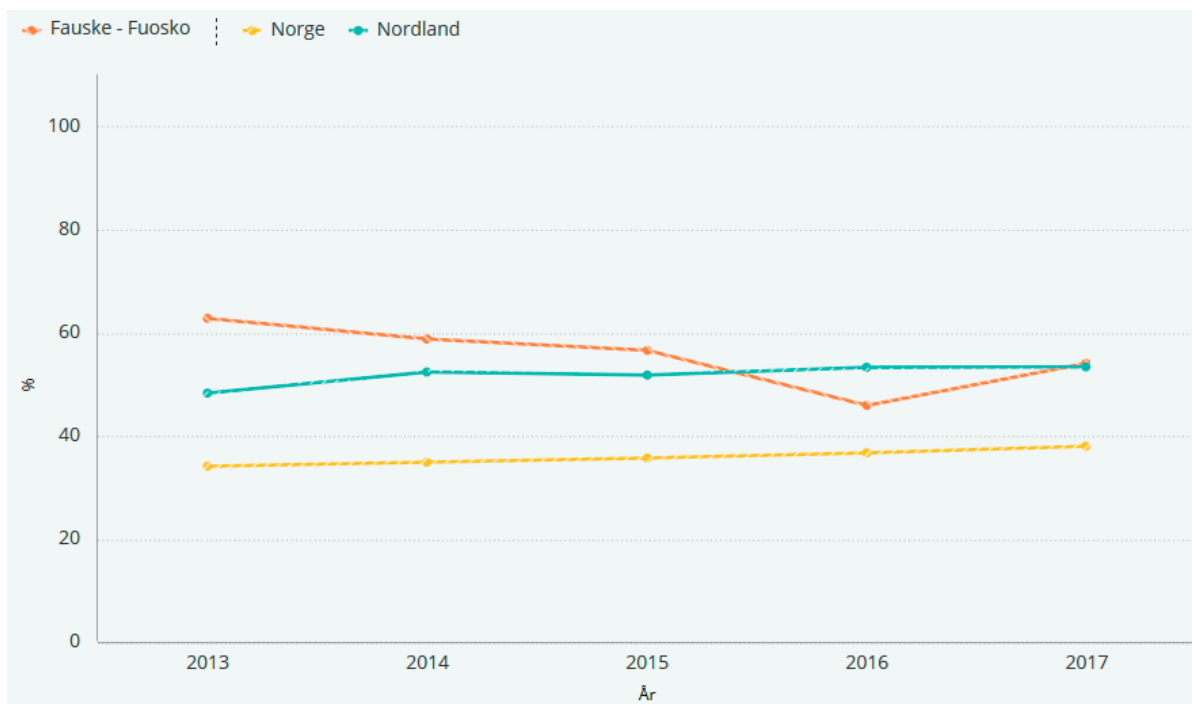
Medianinntekt etter skatt på husholdsnivå sier noe om hvor mye husstandene har å rutte med.

Figur: Medianinntekt. Kilde: FHI

Oversikten under viser hvor stor andel av innvandrere og befolkningen unntatt innvandrere som bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt i Fauske i 2018 (Kilde SSB, sist målt 31.12.2018). For å ha vedvarende lavinntekt må husholdningen ha lav inntekt i en treårsperiode. Lavinntekt måles som gjennomsnittlig inntekt for hele husholdningen etter skatt på 60 prosent av (median)gjennomsnittet over en treårsperiode.

Denne indikatoren viser barn 0-17 år i husholdninger med lavinntekt siste år, hvor hovedinntektstakeren kommer fra innvandrershusholdninger med lavinntekt, fra Afrika, Asia, Latin-Amerika, Europa utenom EU/EFTA og Oseania utenom Australia og New Zealand (2017). Barn med innvandrerbakgrunn utgjør en økende andel av barn i lavinntektshusholdningene, og er overrepresentert i lavinntektsstatistikken: 53 prosent av barn i lavinntektshusholdninger har innvandringsbakgrunn (SSB 2016).

Det er særlig barn med innvandringsbakgrunn fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa, som bor i husholdninger med lav inntekt. Barn med innvandringsbakgrunn fra Somalia, Syria, Afghanistan, Irak og Eritrea er en særlig utsatt gruppe (Fløtten 2009, Epland og Kirkeberg 2016).

3. Kommunens økonomi

Både kommunens og innbyggernes økonomiske situasjon, har betydning for levekår og trivsel. Den kommunale økonomien har uten tvil stor påvirkning på tjenestene innbyggerne mottar.

Fauske kommune er i en kritisk økonomisk situasjon med sterk ubalanse mellom disponible inntekter og driftsutgifter. Driftsnivået er for høyt og har vært det over mange år. Fauske kommune har drevet med underskudd og har nå et akkumulert underskudd på anslagsvis 120 mill. kr etter 2020.

Fauske kommune er nå innmeldt i ROBEK for 4. gang, som følge av at man har slitt med for høyt driftsnivå over mange år. Fauske kommune er den første kommunen i Norge som ble innmeldt i ROBEK for fjerde gang, og kommunen har vært i registeret halvparten av tiden registeret har eksistert.

En gjennomgang av historikken i ROBEK viser at Fauske var av de kommunene som ble innmeldt allerede da registeret ble opprettet tilbake i 2001. Riktignok kom kommunen ut året etterpå i 2002, men i 2003 ble kommunen innmeldt på nytt, og denne gangen varte oppholdet i ROBEK fram til 2010. I 2015 ble Fauske på nytt innmeldt før utmelding i 2016. Når kommunen

nå er innmeldt i ROBEK igjen i 2020, så tilsier den økonomiske situasjonen at oppholdet i ROBEK igjen vil bli langvarig.

At en kommune er i ROBEK indikerer at kommunen har brutt budsjettbalansekravet. Historikken viser at det i Fauske kommune over lang tid ikke har vært fattet økonomisk bærekraftige beslutninger. At den økonomiske ubalansen vedvarer i over 20 år, indikerer at det er noe alvorlig feil med de økonomiske beslutningene.

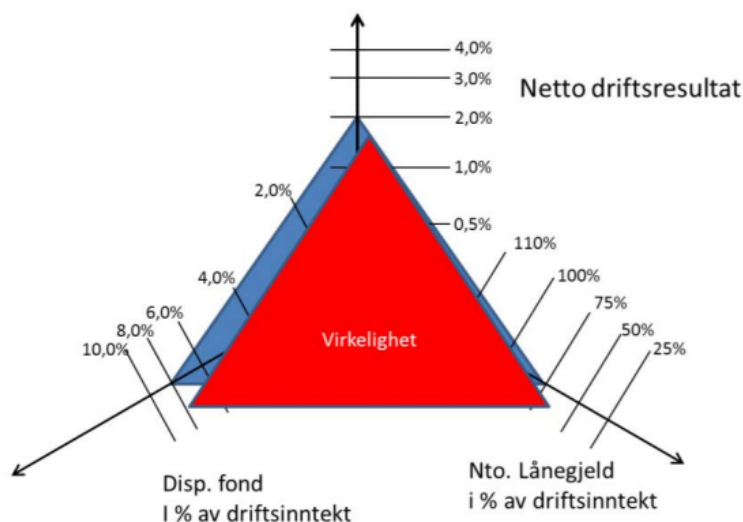
Dersom Fauske kommune i fremtiden skal få en kommuneøkonomi i balanse, så må man endre holdningen til økonomi; man kan ikke bruke penger man ikke har og man kan ikke bruke penger på bekostning av kommende generasjoner. Sagt på en annen måte så må vi endre kulturen for hvordan beslutninger fattes. Dersom Fauske kommune skal komme ut av ROBEK så må politikerne samle seg om en felles strategi som går utover langtidsplanperioden. Denne strategien må følges uavhengig av politisk skifte, for Fauske kommune har ikke råd til å skifte strategi hvert fjerde år. Politikerne i Fauske kommune må stå sammen om Fauske kommune skal få kontroll på økonomien. Å få kontroll på økonomien er det eneste alternativet for å fortsette å være en selvstendig kommune.

3.1 Kommunal økonomisk bærekraft (KØB)

Kommunestyret vedtok i budsjett 2020 finansielle måltall som skal bidra til kommunal økonomisk bærekraft (KØB) og kommunedirektøren foreslår å videreføre disse i 2021 og i resten av langtidsplanperioden. KØB viser sammenhengen mellom de faktorene som inngår i kommunal økonomisk bærekraft:

- Netto driftsresultat som bør være minst 2 %
- Frie fond (sparepenger) bør være minimum 5 % av omsetningen
- Gjeldsgrad bør være 75 % eller lavere

Figur – Illustrasjon av KØB-modellen «Kommunal økonomisk bærekraft»

For en utdypning i kommunens økonomiske situasjon, kan en se årsbudsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024 på kommunens hjemmeside:

<https://www.fauske.kommune.no/aarsbudsjett-og-oekonomiplan.523379.no.html>

3.2 Omstillingsprosjekt

Med bakgrunn i kommunens økonomiske situasjon, gjennomføres det for tiden en omstillingsprosess som innebærer en gjennomgang av hele tjenesteleveransen til kommunen. Fauske kommune har fått skjønnsmidler fra Fylkesmannen til å gjennomføre et 2-årig omstillingsprosjekt. Prosjektleder er ansatt i en 2-års prosjektstilling. Kontroller ble ansatt i august 2020. Ytterligere ekstern kompetanse må påregnes innleid ved gjennomføring av prosjektet.

4. Næringsutvikling i Fauske kommune

Dette kapittelet er ikke en fullstendig framstilling av næringsutviklingen i kommunen. Dokumentet Folkehelsa 2020 tar for seg sysselsettingen i kommunen.

4.1 Reindrift

I Fauske kommune finnes det to reinbeitedistrikt

- 25 Baltvatn reinbeitedistrikt
- 26 Duokta reinbeitedistrikt

På statsforvalteren i Nordlands hjemmesider finner en distriktplaner for reinbeitedistriktene.

4.1.1 Duokta reinbeitedistrikt

Informasjon hentet fra reinbeitedistriktets distriktplan.

Duokta reinbeitedistrikt har ingen begrensede beitetider. Beitetiden er satt fra 01.01 – 31.12 i hele distriktet. Det er imidlertid ulike områder i distriktet som vanligvis brukes til ulike årstider.

Følgende inngrep og forstyrrelser nevner reinbeitedistriktet i sin forvaltningsplan av 2015:

Flere arealinngrep i distriktet har ført til beitetap og vanskelige flyttemuligheter. Dette gjelder vassdragsreguleringer, hyttefelt, veger, jernbane, oppdyrking, bebyggelse, skytefelt m.m. Ellers er utfart, ferdsel og jakt et stadig større forstyrrende element for reindriften. Arealvernet er det viktigste arbeidet når en ser bort fra det daglige arbeidet i reindriften. Vern av reindriften arealer (naturgrunnlaget for samisk kultur) er et ansvar som påligger myndighetene på alle nivå.

Duokta reinbeitedistrikt har store belastninger med inngrep. Enkeltsaksbehandling tar ikke tar hensyn til sumvirkninger og samlet belastning for reindriften og reinbeitedistriktet. Av den grunn bør det gjennomføres konsekvensutredning for reindrift ved alle nye inngrep der sumvirkninger og totalbelastningen for reindriften legges til grunn ved utredning.

Tap av rein til rovvilt er hovedårsaken til at reineiere ikke kan slakte så mye som ønsket. Distriktet ønsker at kommuner, fylkeskommunen og fylkesmannen arbeider aktivt for å få ned rovviltbestanden. Dersom det ikke blir gjort en innsats raskt, vil reindriften næringsgrunnlag bli enda sterkere redusert. Det sier seg selv at det også er en hard mental belastning for de som driver med reindrift å vite at en stor del av produksjonen går til rovdyrføde, og ikke menneskemat. De lidelser reinen blir påført av rovdyrene, er også en belastning.

4.1.2 Balvatn reinbeitedistrikt

Informasjon hentet fra reinbeitedistriktets distriktsplan

Grunnlaget for tamreindrift ligger i å utnytte reinens evne til å nytte ulike planter gjennom året, avhengig av hvilke som til enhver tid er tilgjengelige. Om vinteren beiter reinen for det meste lav, og ellers i året ulike urter og gress. Beitebruken deles inn i ulike årstider og tidspunkt for bruk av disse varierer fra år til år.

Vanligvis brukes de slik:

- Vinterbeite: november-april
- Vårbeite: april-juni
- Sommerbeite: juli-august
- Høstbeite: september-oktober
- Høstvinterbeite: oktober-november

Tilgjengelighet og kvalitet på beitene varierer mye fra år til år bl.a. på grunn av temperatur og nedbør. Om vinteren er snømengde og konsistens på snøen avgjørende for kvaliteten på beitene. Reinen er avhengig av å beite store deler av døgnet, og begrensninger i beitetiden i form av insektsplager og andre forstyrrelser reduserer verdien av enkelte beiter. Reinen må trives og føle seg trygg i beiteområdene. Ulike inngrep medfører at reinen ikke lenger trives og at beitelandet går tapt. Det er også viktig at reinen kan veksle mellom beiter. Dette stiller krav til flytte- og trekkveier mellom beiteområder. Flytt- og trekkveier som blir ødelagt/tapt får katastrofale følger for reindriften i distriktet.

Flytteleiene er svært viktig for reindriften og har et særlig vern etter reindriften §22. Ulike arealinngrep i distriktet som hyttebygging, småkraftverk og mineralleting 8 vanskeliggjør flytting mellom sesongbeitene.

I distriktsplanen til reinbeitedistriktet skriver de følgende om inngrep og forstyrrelser:

Reindriften baseres på å utnytte tilgjengelig utmarksbeite for reinflokken gjennom hele året. Selv om distriktet strekker seg over store areal er det mye som ikke kan beites, f.eks. bart fjell, innsjøer, vassdrag og bebyggelse.

Variasjon i landskap og terreng er nødvendig fordi det gir forskjellig beitetilgang under de ulike årstidene. Skiftende værforhold med vekslende frost og mildvær kan gjøre at beitene iser ned og ikke kan brukes. Reinen vil da spre seg over større områder på leting etter mat, og det er da spesielt viktig at reinen får ro og ikke bruker unødig med energi. Under slike forhold vil alle

steder med tilgjengelig beite innenfor distriktet være av stor verdi, selv om de ellers ikke brukes så ofte.

For å kunne utnytte alle deler av distriktet er det videre helt avgjørende at reinenes trekk- og flytteleier holdes åpne. Disse har et helt spesielt vern i reindriftsloven §22, og det er ulovlig å iverksette tiltak som medfører at bruken av disse blir hindret.

Det er viktig å være klar over at reinen generelt er mer varsom for folk enn vanlige husdyr, selv om det ikke alltid kan virke sånn når en ser flokker med rein som oppholder seg i nærheten av folk. Simler med kalv er svært sky, og simla kan i verste fall forlate kalven dersom de blir forstyrret. Bukkene er vanligvis langt mindre sky og småflokker som oppholder seg nært bebyggelsene på våren består gjerne av unge bukker. Rein er spesielt var for hunder da de kobles til rovdyr, og hunder kan skape panikk i flokken.

Det er også viktig å være klar over at reinen kan være vanskelig å få øye på ute i terrenget. Det kan være mye rein i området selv om en ikke nødvendigvis ser dyr.

I reinbeiteområder må en derfor ferdes varsomt og ta hensyn dersom en kommer over rein. Det er viktig å holde hunder i bånd og ikke følge etter rein som trekker seg unna. Spesielt viktig er dette under kalvingen i mai/juni, og den første tiden etter. Det samme gjelder dersom en kommer over at det arbeides med reinen, f.eks. under samling.

Følgende punkter nevnes og som forstyrrelser/inngrep for reindrifta:

- Gruvedrift
- Hyttebygging
- Friluftsliv
- Tilrettelegging for friluftsliv/turistanlett
- Jakt
- Motorferdsel i utmark
- Vassdragsreguleringer og småkraftverk

4.2 Jordbruksforholdene i kommunen

I Fauske kommune har vi 16 500 da dyrka jord og 3 400 da innmarksbeite. Dette utgjør ca 2 % av kommunens totale landareal på 1.210.000 da.

4.2.1 Jordressursene

Berggrunnen i Fauske består i hovedsak av glimmerskifre, glimmergneis, kalkspatmarmor og dolomittmarmor. Rundt Sulitjelmavassdraget finner en kalkglimmerskifer og kalkfylitt. Dette er bergarter som gir opphav til et næringsrikt og lite surt jordsmonn og dermed gode vekstforhold i skog og mark. Rishaugfjellet med omland og fjellet vest for Valnesfjord består av granitt og granodioritt.

Størstedelen av kommunens areal er dekket av berggrunn. Av det totale landarealet på i overkant av 1,2 millioner dekar er bare 2 % jordbruksareal. Ca. 14 % av arealet er produktiv skog. Med unntak av enkelte tørre år er det tilstrekkelig nedbør i vekstsesongen. Det er i første

rekke temperaturen i sommerhalvåret, og mangel på snødekke i enkelte områder om vinteren, kombinert med frost, som setter begrensninger på hvilke vekster som kan dyrkes.

Fauske har et bedre klima for planteproduksjon enn mange vil forvente ut fra geografisk beliggenhet. Sammenlignet med Bodø er veksttidens lengde bare to dager kortere og det er mer klarvær i vekstsesongen. Sammenlignet med Værnes er middeltemperaturen i vekstsesongen 1.3°C lavere, mens andelen klarvær er på samme nivå. Veksttiden er normalt 19 dager kortere i Fauske enn på Værnes og 25 dager kortere enn på Ås i Akershus.

Husdyrhold basert på fôrproduksjon, og reindrift, er mest robuste mot variasjoner i været fra år til år. Husdyrholdet danner ryggraden i kommunens jordbruk. Kommunen har en sentral plassering i forhold til store befolkningskonsentrasjoner. Dette gir særlige fordeler når det gjelder markedstilgang for ferskvarer som bær og grønnsaker. Stort befolkningsgrunnlag og sentral beliggenhet i forhold til vei og jernbane gir også gode muligheter for friluftsliv og turisme. Samtidig må en være oppmerksom på de begrensninger som hensynet til tradisjonelt landbruk og slitasje på naturen legger på slik aktivitet.

4.2.2 Aktiviteten i jordbruket

Jordbruk og husdyrhold er samlet sett den største landbruksproduksjonen i Fauske. I august 2011 var det totalt 62 søkere om produksjonstilskudd i jordbruket mens det i oktober 2019 var redusert til rundt 50 søkere. Det er 12 melkebruk igjen i kommunen, og et av disse har økologisk produksjon. En del av de brukene som har lagt ned melkeproduksjonen har fortsatt drift, enten med produksjon av fôr for salg, eller overgang til kjøttproduksjon på storfe. Sauebrukene er enda i flertall, med 15 aktive bruk. Det er også etablert en del aktivitet rundt hest og hestehold i kommunen de siste årene. Både private hobbyhester og steder med kursaktiviteter basert på ridning og hestestell.

Det dyrkes også grovfôr for salg på en del av jordbruksarealet. For en del år tilbake ble det produsert tørrhøy for salg på flere gårder i Valnesfjord, men det er ikke mange igjen nå. Dette til tross for at markedet i regionen har vært godt med økning i hestehold. Bærdyrking finnes det litt av i kommunen. Både bringebær og jordbær selv om brukene er små. Dette er en arbeidsintensiv produksjon hvor været er en risikofaktor i større grad enn i tradisjonelt jordbruk med eng og grovfôr til husdyr. Potetproduksjonen i kommunen er nok gått tilbake de siste årene. En produsent har sluttet og det er ikke kommet nye til. Det dyrkes fremdeles en god del gulrøtter i Valnesfjord med salg kanalisert gjennom daglivarekjeder. Kommunen har en produsent av egg som ganske nylig har flyttet hønene inn i ny driftsbygning med frigang og utsikt. Husdyrproduksjonen er likevel viktigst både når det gjelder verdiskaping og sysselsetting.

I området øst for Fauskeidet skaper rovdyr, og da fortrinnsvis jerv, problemer i forhold til beitebruken. Det er satt i verk tiltak i samarbeid med Fylkesmannens miljøvernavdelingen som omfatter oppsetting av sperregjerde for å hindre at sauene trekker inn i de mest rovdyrutsatte områdene. I løpet av de siste årene er det registrert tap av sau forårsaket av gaupe i vestsiden av kommunen.

Det har de seneste årene vært flere generasjonsskifter/eierskifter på gårder i kommunen. Dette er positivt for den fremtidige aktiviteten i landbruket. Både innenfor melkeproduksjon og saueholdet har det vært flere bruksoverdragelser.

Det blir også omsatt landbrukseiendommer i kommunen. Både små og store. Enkelte av de brukene som har skiftet eier kunne nok vært drivverdige enheter med de rette personene som kjøpere, men i et forholdsvis fritt marked vil ofte lønnsomheten ved landbruksdrift tape i forhold til kjøpere med andre intensjoner. Dagens praktisering av konsesjon, driveplikt og deling av eiendommer ser ut til å ha en akkumulerende effekt for eiendomsstrukturen.

For omsetninga av jordbruksprodukter er det en trend i tiden med flere måter å nå kundene og forbrukerne. I Fauske er det etablert Reko-ring som har direktesalg via internett og hentepunkter for utlevering av bestilte varer. Det arbeides med å etablere andelslandbruk i Valnesfjord. Her deles risiko og gevinst mellom bonden og forbrukerne gjennom en åpen økonomi og dialog. Begge disse tiltakene er en del av arbeidet i det kommunale foretaket Fauna sitt prosjekt Matauk. Det er også i emning et prosjekt med parsellhager i kommunen. Dette er småskala produksjon hvor deltakerne leier en jordlapp som de disponerer til å dyrke det de selv vil. Bondens marked ble etablert i 2003 og har etablert seg flere steder over hele landet. Vårt nærmeste er i Bodø og gir en fin mulighet for direkte kontakt mellom forbrukere og produsenter.

4.2.3 Miljømessige og klimatiske utfordringer

Fauske er en betydelig landbrukskommune. Landbruket har også betydning langt utover den verdiskaping som ligger i tradisjonell jordbruks- og skogbruksdrift. Landbruket bidrar også til sysselsetting, matvaresikkerhet, bosetting på bygdene og stell og vedlikehold av kulturlandskapet. I Fauske kommune er grunneiersamarbeid organisert gjennom 18 grunneierlag/utmarkslag som dekker praktisk talt hele kommunen. Alle lagene er samlet i et utmarksråd. Dette gir kommunen et unikt utgangspunkt og gjør grunneierne godt rustet til å utvikle samarbeidstiltak innen næring, miljø, rekreasjon og bevaring av kultur- og arts mangfoldet.

4.2.4 Klima og vær

Forventede endringer i klimaet vil sannsynligvis gi utfordringer for landbruket også i Fauske kommune på lengre sikt. Et varmere og våtere klima, med større variasjon i været kan komme til å utfordre oss. Intense perioder med nedbør kan gjøre det vanskeligere å gjennomføre våronn og innhøsting i de tidsvinduene vi er avhengig av i en fremdeles kort vekstsesong. Lengre tørkeperioder er også en mulig konsekvens av klimaendringer, og selv om mye av landarealet som brukes til jordbruk er tung og tørkesterk jord vil det nok kunne bli mer variasjon i forholdene å drive jordbruk under. Vintrene vil nok også bli mer vekslende, med større nedbørsmengder og lengre perioder uten beskyttende snødekke mot frost og tele. Generelt vil nok behovet for velfungerende grøftesystemer og kanaler være sterkt tilstede i framtidens jordbruk.

4.2.5 Gjengroing

Kulturlandskapet er skapt av generasjonenes skjøtsel og bruk av arealene gjennom århundrene. Kulturlandskapet er ikke statisk og det som er skapt gjennom århundre trues nå på grunn av endrede driftsformer og nedleggelse av bruk. Kravene til rasjonalisering og effektivitet har medført store endringer i landskapet med gjengroing og tap av variasjon og mangfold som et resultat. Den mest iøynefallende siden er den estetiske. Det folk flest ser er at mark som ikke blir høstet enten med slått eller beite gror igjen, og tilgjengeligheten blir vanskelig for turgåere og sopp- og bærplukkere. Det kulturlandskapet som brukes som rekreasjonssted står i fare for å bli borte. Mindre synlig men ikke mindre viktig er kulturlandskapets betydning for arts mangfoldet i naturen. Gjengroing og mer ensformig jordbruksdrift har endret livsbetingelsene for både planteliv og dyreliv.

4.2.6 Tilgjengelighet og opplevelseskvalitet

Kulturlandskapet er en viktig trivselsfaktor for allmennheten. O1pinion med innsikt i og forståelse for verdien av kulturlandskapet, hvordan det er blitt til og hvordan det forvaltes vil kunne være gode støttespillere når kulturlandskapet blir truet.

Informasjon og holdningsskapende arbeid bidrar til å øke allmennhetens kunnskap om sammenheng og verdier i naturen. En del av dette arbeidet vil være å gi folk positive opplevelser og øke tilgjengeligheten til kulturlandskapet. Bonden er ikke bare produsent av mat men produserer og forvalter også miljøgoder. Både i bygdemiljøet og blant folk flest må det skapes bevissthet om hvilke verdier vi har, og som vi må ta vare på før det er for seint.

4.2.7 Registering av verdier

Kartlegging av verdier i kommunen, kulturminner, kulturmiljøer og verdifulle kulturlandskap er nødvendig for å kunne danne seg et bilde av hvilke verdier som finnes, og se hvilke områder som utmerker seg og som er av spesielt høy verdi. Gjennom god kartlegging vil vi få dokumentert hva som finnes av verdier, og vi vil være bedre i stand til å prioritere og rette innsatsen mot de mest verdifulle områdene.

4.2.8 Andre viktige forhold

Kommunen har flere viktige miljømessige utfordringer som det må settes fokus på. Noen av disse kan vi arbeide med gjennom annet regelverk og ordninger.

4.2.8.1 Jordvern

Presset på jordbruksarealene for bruk til andre formål er størst i tettstednære strøk, men vi registrerer også en viss interesse for spredt bebyggelse. I kommuneplanens arealdel er det satt av områder hvor en tillater spredt boligbygging. Utfordringen ligger i å håndheve planen slik at det ikke gis for mange dispensasjoner. Også fra sentrale myndigheter er det et uttalt ønske om å redusere nedbyggingen av dyrka og dyrkbar jord. Ved å ha et aktivt jordbruk og et godt vedlikeholdt kulturlandskap kan det være lettere å motstå endring og omdisponering av dyrka og dyrkbar jord.

4.2.8.2 Bosetting i hele kommunen

Vedlikehold og skjøtsel av kulturlandskapet er avhengig av at det opprettholdes aktiv jordbruksdrift i bygdene. Større og færre bruk medfører at landbrukets betydning for bosettingen i bygdene reduseres. Betydningen av annen fast bosetting i bygdene bidrar til å opprettholde bygdemiljøet og offentlige servicefunksjoner. Å opprettholde bosetting i hele kommunen er et viktig virkemiddel for å forvalte natur- og kulturlandskapet. Samtidig må ikke bosetting i aktive landbruksområder organiseres slik at det oppstår unødige konflikter og interessemotsetninger. Utviklingen i landbruket har beveget seg i retning av større enheter og da medfører det ofte større ulemper for omgivelsene i form av mer støy, støv og lukt. Arbeidsdagen for de aktive utøverne av næringa strekkes gjerne mer ut over døgnet sine timer, og helgefred kan bli et fagert ønske i den del av nærområdet som ønsker dette.

4.2.8.3 Avfallshåndtering

Oppsamling av skrot på egen og andres eiendom og villfyllinger er et generelt problem i kommunene. Fauske kommune er i en startfase når det gjelder å utvikle en strategi for å håndtere slike saker på en offensiv måte og utvikle forebyggende tiltak. Avfallshåndtering på gårdsbruk skal inngå som et element i miljøplanene som skal utarbeides på hvert bruk. Årlige innsamlingsaksjoner ser ut til å ha effekt, og sammen med endret holdning både hos yrkesutøverne og generelt i befolkningen kan det se ut som om kursen er endret.

4.3 Skogbruk

I Fauske kommune har vi 199 000 dekar produktiv skog noe som utgjør ca. 16 % av det totale landarealet i kommunen. Av dette er ca. 130 000 da lauvskog og ca. 30 000 da tilplantet gran. I tillegg har vi annet utmarksareal under skoggrensa på ca. 600 000 da.

Fauske kommune ligger i et område hvor bjørk er det dominerende naturlige treslag. Lauvskogen dekker ca. 130.000 dekar av det produktive skogsarealet i kommunen. Det finnes også spredte forekomster av naturlig furuskog. Granskogen er plantet og forynger seg i motsetning til den allmenne oppfatning, naturlig når den blir gammel nok. Det er plantet over 30.000 dekar norsk gran og vel 1.000 dekar andre bartreslag. Gjenstående areal som er egnet til skogplanting er anslått til omkring 15.200 dekar.

Alpin skoggrense i Fauske ligger mellom 350 - 640 meter over havet. På grunn av forholdsvis beskyttet beliggenhet er skadelig påvirkning fra sjørøkk og vind relativt liten. Denne påvirkningen kan normalt sees innen en avstand på 50 meter fra sjøkanten.

Det foreligger ingen nøyaktig skogstakst som viser bonitetsfordelingen for skogsmarka i Fauske kommune. Boniteten angir arealets evne til å produsere skog ut fra klima og jordbunn. Kommunens skogforvaltning har foretatt en vurdering av det økonomisk drivbare arealet og kommet frem til at omkring 30 % har høy, 50 % middels og 20 % lav bonitet.

Produktiv skogsmark er definert som arealer med en gjennomsnittlig produksjonsevne for skogsbestandets omløpstid på minst 0,1 fastkubikkmeter pr. dekar og år. Det er mye brattlendt skogsmark i kommunen, og nærmere 15 % av den produktive skogen er regnet som ikke

drivbar etter dagens driftsmetoder og krav til inntjening. En grov oppmåling viser at det økonomisk drivverdig arealet er på i overkant av 140.000 dekar. Av dette er over 100.000 dekar lauvskog.

Årlig løpende tilvekst for granskogen i kommunen er beregnet til vel 19.000 fastkubikkmeter. Årsmelding og statistikk fra kommunens skogforvaltning gir en oversikt for utviklingen innen skogbruket. Tilstanden for yngre plantefelt er stort sett god, men det er likevel behov for fjerning av lauvkratt og lauvskjerm i en del områder.

4.3.1 Aktiviteten i skogbruket

Den organiserte skogplantingen har lange tradisjoner i kommunen. Det første såkalte fredsskogfeltet ble påbegynt i 1908 med tilplanting av 1 dekar. De såkalte fredsskogfeltene dekker i dag et areal på 2.100 dekar. Planteaktiviteten (fredskogplantingen) holdt seg under 100 dekar pr. år frem til 1954. I perioden 1954 til 2014 ble det plantet 29.409 dekar med en årsrekord på 2.528 dekar i 1963. I de etablerte granfeltene blir det etter hvert stort behov for tynning.

En del av den eldre lauvskogen er noen steder i ferd med å råtne ned og bør slik sett avvirkes snarest mulig.

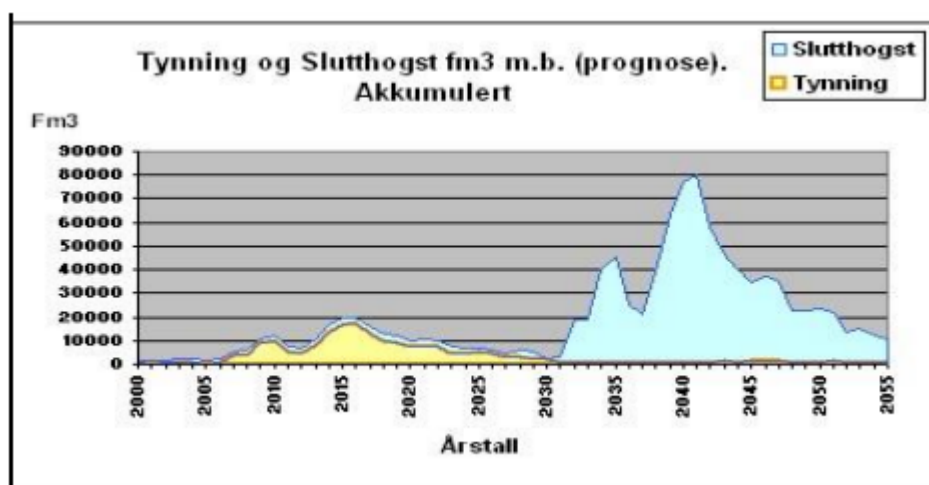
Det er også et behov for tynning i yngre lauvskog der denne står tett. Det hogges bartrevirke til sagbruk og papirproduksjon, og lauvtrevirke og dels bartrevirke til brensel og produksjon av ferrosilicium. Hogst til brensel har i mange år vært størst. I år 2007 ble det imidlertid en endring i dette idet det ble gjennomført uvanlig mye salgshogst i flere av de eldre granfeltene i kommunen. Dette medførte at salgshogsten til industri og vedsentraler samlet nesten nådde 6.000 fm³ (5.510 bartretømmer og 372 lauvtretømmer).

Førstehåndsverdi	m3	Kr
2 014	2693	773 001
2 015	1594	474 226
2 016	2548	642 746
2 017	3034	759 414
2 018	3248	986 103
2 019	11023	2 655 989
Totalt 2014-19	24140	6 291 479

Tabell 4. Verdi av skogsvirke avvirket 2014-2019 i Fauske. (Tall fra ØKS)

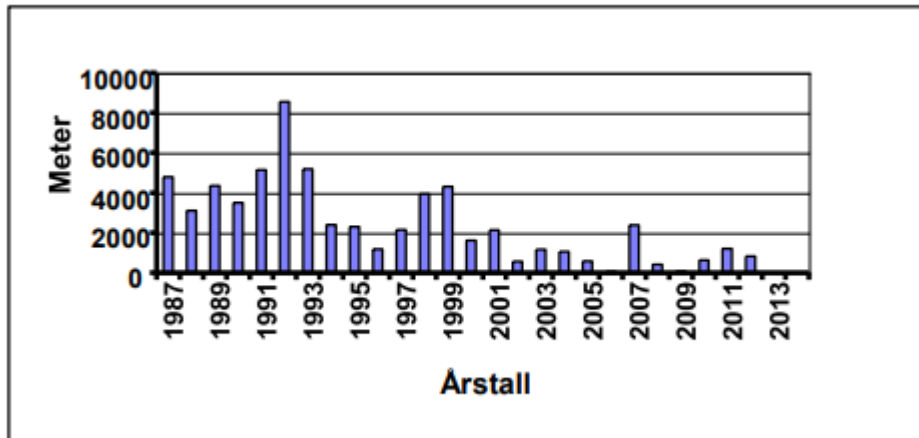
Som tabellen viser er det store årlige variasjoner i uttak av virke fra skogen i Fauske. Tallene inneholder både sagtømmer, massevirke og ved til brensel. Det må også påpekes at det nok blir tatt ut virke til ulike formål som ikke er med i denne statistikken. Det bør også nevnes at gjennom videreforedling øker verdien på skogsvirke betraktelig slik at skogens bidrag til samfunnsøkonomien er betydelig høyere enn tallene i første omgang forteller. Det er større etterspørsel etter trevirke i området enn det som avvirkes. Det er laget prognoser som viser forventet produksjon av tynningsvirke og sluttavvirket tømmer fra plantet gran i årene

fremover. Prognosen bygger på forutsetningen om middels bonitet og at sluttavvirkning foretas når trærne er 80 år gamle. I praksis vil nok en del plantefelt kunne hogges allerede i en alder av 70 – 75 år p.g.a. god skogbonitet. Det har faktisk vist seg i praksis i de senere år at skogsentreprnører sluttavvirker granfelt allerede i en alder av mellom 50 og 60 år, noe som er for tidlig og medfører at skogeier får økonomisk tap. Dette bør kunne unngås gjennom dialog mellom skogeier, entrepenører og skogforvaltningen i kommunen. Prognosen viser at behovet for tynningshogst øker sterkt fra 2008 og holder et høyt nivå frem til omkring 2023 (Figur 1). Samtidig øker potensialet for sluttavvirkning som får en kraftig stigning fra ca. år 2031 og når en topp på i overkant av 79.000 fastkubikkmeter pr. år omkring år 2040. I praksis vil hogstforløpet ikke komme til å forløpe slik det fremgår av figur 1. Hogsten vil jevne seg mer ut over tid og heller ikke bli samlet sett fullt så stor som figuren viser. Som tabellen viser er det store årlige variasjoner i uttak av virke fra skogen i Fauske. Tallene inneholder både sagtømmer, massevirke og ved til brensel. Det må også påpekes at det nok blir tatt ut virke til ulike formål som ikke er med i denne statistikken. Det bør også nevnes at gjennom videreforedling øker verdien på skogsvirke betraktelig slik at skogens bidrag til samfunnsøkonomien er betydelig høyere enn tallene i første omgang forteller. Det er større etterspørsel etter trevirke i området enn det som avvirkes. Det er laget prognoser som viser forventet produksjon av tynningsvirke og sluttavvirket tømmer fra plantet gran i årene fremover. Prognosen bygger på forutsetningen om middels bonitet og at sluttavvirkning foretas når trærne er 80 år gamle. I praksis vil nok en del plantefelt kunne hogges allerede i en alder av 70 – 75 år p.g.a. god skogbonitet. Det har faktisk vist seg i praksis i de senere år at skogsentreprnører sluttavvirker granfelt allerede i en alder av mellom 50 og 60 år, noe som er for tidlig og medfører at skogeier får økonomisk tap. Dette bør kunne unngås gjennom dialog mellom skogeier, entrepenører og skogforvaltningen i kommunen. Prognosen viser at behovet for tynningshogst øker sterkt fra 2008 og holder et høyt nivå frem til omkring 2023 (Figur 1). Samtidig øker potensialet for sluttavvirkning som får en kraftig stigning fra ca. år 2031 og når en topp på i overkant av 79.000 fastkubikkmeter pr. år omkring år 2040. I praksis vil hogstforløpet ikke komme til å forløpe slik det fremgår av figur 1. Hogsten vil jevne seg mer ut over tid og heller ikke bli samlet sett fullt så stor som figuren viser.

Figur: Prognoser for sluttavvirkning og tynning i granskog i Fauske fra 2000 til 2055. Akkumulert kurve. Kilde: Skogbrukssjefen i Fauske kommune

Det er lagt ned betydelige innsats og midler til bygging av skogsveier. Pr. 1. januar 2015 er det bygd omkring 126 km traktorvei og 10 km bilvei i hele kommunen. Det foreligger forslag til bygging av ytterligere 132 km traktorvei og 6 km bilvei. Det er nå utarbeidet en hovedplan for skogsveier i kommunen. I denne blir det lagt større vekt på å bygge bilveier og noe mindre vekt på traktorveibygging enn i tidligere skogplaner. Eksisterende og planlagte veier vil betjene i overkant av 140.000 dekar økonomisk drivverdig skog. Se figur nedenfor.

Figur: Skogsveibygging i Fauske kommune i tidsrommet 1987-2014. Kilde: Skogbrukssjefen i Fauske kommune.

4.3.2 Skogbruket og miljøverdier

Hele skogarealet i Fauske er definert som vernskog for å beskytte områder hvor skogen har stor betydning for lokalklimaet. Dette fører til en generell meldeplikt for skogshogst med unntak for hogst til egen husholdning og for hogstflater under 5 dekar i nærmere angitte områder. Dette innebærer ikke naturvern i vanlig forstand, men er å anse som et vern av skogbruksnæringens eget ressursgrunnlag hvor det også tas rimelig hensyn til andre berørte interesseområder.

Skogbruket berører store områder og har innvirkning på bruken av utmarksarealene. Plantefelt kan f.eks. føre til dårligere fremkommelighet og skjerming for utsiktspunkter. Samtidig virker granskog lunende og gir både dyr og mennesker ly mot vær og vind og øker mangfoldet i skogen. Bygging av skogsveier fører til at store områder blir lettere tilgjengelig for allmenheten. For reindriften skaper planting og økt tilgjengelighet for allmenheten problemer i enkelte områder. Skogreisningen kan også komme i konflikt med jordbrukets beiteinteresser. Skogsveier kan imidlertid også være til god nytte for reindriften og deler av jordbrukets husdyrhold.

Det er her viktig å huske på at skogreisningen på dramatisk vis øker skogarealenes økonomiske verdi. Det kan bli snakk om en 8 – 12-dobling av skogarealenes nettoverdi. Fauske kommune vil i fremtiden bli selvforsynt med tømmer til produksjon av trelast. Ser vi på skogbruket i

Fauske kommune i forhold til miljøvern- og friluftsinnteressene, så er det først og fremst skogreisningen med utstrakt planting av gran som kan sies å ha medført noe konflikt. Det meste av tilplanting har vært med vanlig norsk gran, og da er konflikter knyttet til fremmede og uønskede arter som sitka- og lutzgran ungått. Vi ønsker fortsatt å gjennomføre mer skogreisning, noe som også vil være i samsvar med sentrale myndigheters ønske om å bruke skogen til å binde mest mulig CO₂. Ingen ting tyder likevel på at det vil bli det samme omfanget på skogreisningen som tidligere.

Siden den samlede mengden av skogsdrift i Fauske fortsatt er forholdsvis beskjedne og skogsdriften i tillegg i stor grad er fordelt på mange ganske små skogsdrifter, forårsaker skogsdrift liten konflikt med miljøvern- og friluftsinnteressene. Ved forvaltningen av vernskogbestemmelsene har kommunen og skoglovens miljøbestemmelser i de senere år medført at det ved flere skogsdrifter tas mer hensyn til skogsmiljøet. Det synes nå derfor ikke spesielt påkrevet i vårt område å bruke så mye tilskuddsmidler til særskilte miljøtiltak i tilknytning til skogbruket. Skogbildet i kommunen er i liten grad preget av store markerte hogstflater. Skogbrukstiltak så som tynning i hogstklasse III og avstandsregulering/rydding i ungskogfelt (hogstklasse II) vil imidlertid i flere tilfeller kunne ha en positiv virkning for friluftslivet og i noen tilfeller for det øvrige miljøvern i skogen.

Det er planer for å lage utskipingskai for tømmer ved Salten verk i Sørfold. Dette er et samarbeid mellom Salten verk og Sørfold kommune, hvor også de andre kommunene i Indre Salten er blitt bedt om å bidra økonomisk. Gjennom en tinglyst rett skal kaien fungere som prioritert tømmerkai slik at skogeierne er sikret plass for lagring og lasting ved behov. Utover dette kan Salten verk nytte anlegget som terminal for flising av trevirke brukt i produksjon av ferrosilicium. Salten verk bruker årlig 100 000 m³ trevirke, og bare 5 000 av disse hentes lokalt. For de framtidig anslåtte mengder skogsvirke vil et slikt tiltak være av stor betydning så lenge det ikke er utsikter til at det skal startes videreforedling av skog i nærområdet.

4.4 Hjortevilt i kommunen

Fauske kommune har et totalt areal på 1210 km². Det fins en stabil bestand av elg i hele kommunen. Rådyr fins sporadisk over store deler av kommunen, stammen er i vekst men bestanden varierer fra år til år. Det er åpnet for rådyrjakt med et minsteareal på 10000 dekar for hele kommunen fra 2021. Bestanden av hjort sprer seg nordover og streifdyr av hjort kan påtreffes. Det fins ikke villrein i kommunen.

4.4.1 Hjortevilt som næring

Hjorteviltet, i vårt tilfelle elgen, er en fornybar ressurs og en inntektskilde for grunneierne/ jaktrettshaverne og har grovt regnet en anslått verdi på 1.5 millioner kr. i 2020. I tillegg har jakten en verdi som rekreasjonskilde og friluftsliv for jegerne.

4.4.2 Kunnskap og forvaltning

I Fauske har en helt siden 80-tallet samlet inn data om elgbestanden gjennom «Sett Elg», slaktevekter og innsamling av kjever. Dette for å ha et grunnlag for kunnskapsbasert elgforvaltning.

Elgforvaltningen er organisert med Plan- og utviklingsutvalget som politisk utvalg som vedtar målsettinger for hjorteviltforvaltningen, fastsetter minsteareal og behandler spørsmål av prinsipiell betydning.

Den daglige forvaltningen, inkludert godkjenning av bestandsplaner, vald, bestandsplanområder, utstedning av fellingstillatelser, ajourføring av hjorteviltregisteret, fallviltoppgaver etc. er delegert til administrasjonen i kommunen.